

1690

INTERNET I SPRÅKUNDERVISNING

Ett övningspaket för studier i svenska

Pro gradu –avhandling
i nordisk filologi
vid Jyväskylä universitet
Juli 1999
Riikkaliisa Niemi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistiska fakulteten	Institutionen för nordiska språk
Författare Niemi Riikkaliisa	
Titel Internet i språkundervisning. Ett övningspaket för studier i svenska	
Ämne nordisk filologi	Typ av avhandling pro gradu
Avhandlingen färdig Sommarterminen 1999	Antalet sidor 58
<p>Sammandrag</p> <p>Syftet med avhandlingen är att presentera nya möjligheter i att studera svenska. Allt flera skolor har nuförtiden datorer med Internet-förbindelser. Det är därför möjligt att börja använda Internet även som en del av undervisning.</p> <p>Först betraktar jag vad begreppet <i>informationssamhälle</i> betyder. Jag försöker svara på följande frågor: Hur skiljer sig informationssamhället från de föregående samhällssystemen, hurdana nya medel har det fört med sig och vad allt detta betyder för individer i samhället. Sedan går vidare till skolans roll i informationssamhället och funderar vilken roll och uppgifter skolan och läraren har samt hur informationsteknologin framträder i skolvärlden.</p> <p>Följande kapitel behandlar Internet och framställer dess verksamhetsprinciper samt dess centrala tjänster. Sedan koncentrerar jag mig på språkundervisning, dess mål och Internets inverkan på den. Jag presenterar olika sätt att använda Internet i språkundervisning, ger några exempel på dem och funderar också vad det behövs för att ta Internet med i skolarbetet.</p> <p>Undersökningsdelen i avhandlingen består av ett övningspaket på Internet. Den inleds med att presentera några övningstyper som utvecklar olika delområden i språkkunskapen. I samma kapitel granskar jag vilka av dessa övningstyper som kan förverkligas på nätet och hurdana möjligheter Internet har att erbjuda.</p> <p>Avhandlingen består av teoridelen och övningspaketet som finns på Internet (URL: http://www.jyu.fi/~rilini/hemsida.htm) och också på en CD-ROM –skiva som finns som en bilaga. Paketet består av sammanlagt 142 övningar som utvecklar såväl den språkliga som den pragmatiska kompetensen. Övningarna baserar sig på aktuella webbsidor som finns på Internet. Det sista kapitlet i avhandlingen handlar om paketet, det berättas bl.a. om hur paketet fungerar i praktiken och hurdana övningstyper det innehåller. Paketet presenteras inte som en helhet utan det finns några exempel på det i detta arbete.</p>	
Uppslagsord Internet, informationsteknologi, språkundervisning, språkövningar	
Bibliotek/Förvaringsplats Aallon kirjasto	
Övriga uppgifter	

INNEHÅLL

1 INLEDNING	1
2 PÅ VÄG MOT INFORMATIONSSAMHÄLLE.....	3
2.1 Informationssamhälle.....	3
2.2 Från varuproduktion till tjänsteutövning.....	3
2.3 Nya medel	4
2.4 Förändrade värderingar och krav på individen	5
3 SKOLANS NYA ROLL I INFORMATIONSSAMHÄLLET	7
3.1 Utbildningens viktigaste mål	7
3.2 Lärares roll	9
3.3 Informationsteknologin i skolan	10
3.3.1 Från sjuttio- till nittiotalet	11
3.3.2 Datorer i skolor	12
3.3.3 Läraren och teknologin	14
4 INTERNET.....	15
4.1 Vad är Internet?.....	15
4.2 Internets centrala tjänster	17
4.3 Hypertexttekniken.....	19
5 INTERNET I SPRÅKUNDERVISNING	19
5.1 Formell andraspråksinlärning och dess mål.....	20
5.2 Internets inverkan.....	22
5.3 Olika sätt att utnyttja Internet.....	26
5.4 Ett exempel på Internet-användning i språkundervisning.....	28
6 ÖVNINGAR PÅ INTERNET	30
6.1 Övningar aktiverar eleven.....	30
6.2 Övningar för olika ändamål	31
6.2.1 Att öva kommunikativa kunskaper	31
6.2.2 Att öva språkligt material.....	34
6.3 Möjligheternas Internet	35
7 ÖVA SVENSKA PÅ NÄTET – ETT ÖVNINGSPAKET PÅ NÄTET.....	39
7.1 Utgångspunkter	39
7.2 Att använda paketet.....	40
7.3 Övningstyperna	46
7.3.1 Övningar som utvecklar kommunikativa kunskaper	47
7.3.2 Övningar om språkligt material	51
7.3.3 Problemlösningar och interaktiva övningar	52
8 SAMMANFATTNING	54
LITTERATUR	56

1 INLEDNING

I vårt nutida samhälle använder vi datorer och nätverk på allt flera livsområden. På Internet kan man betala sina räkningar, handla mat och böcker, hämta information och t.ex. ha diskussioner runtom i världen. Under de senaste åren har man insett att Internet även kan användas i undervisning. Datorer utgör en väsentlig och naturlig del av de naturvetenskapliga ämnena och där är det redan ganska vanligt att använda den nutida tekniken även i undervisning. De humanistiska ämnena brukar komma i efterhand när det gäller teknikens utnyttjande. Ofta är det fråga om attityder: datorer upplevs som hot. Vi borde i alla fall inse att dagens ungdomar lever i ett alldeles annorlunda samhälle än vi som undervisar dem. För att få mer innehåll och intresse i undervisning måste vi ta hänsyn till elevernas värld och intressen.

Jag har själv alltid varit intresserad av datorer och deras möjligheter på olika livsområden. Det var ändå först när jag gjorde pedagogiska studier då jag insåg Internets betydelse i speciellt språkundervisning. Internet innehåller en massa sådant material som lätt kan användas som hjälp i språkstudier. Möjligheterna är enorma: både läraren och eleverna kan använda Internet på varierande sätt. Det är inte bara texter som kan utnyttjas utan det finns ljud, musik och videoklipp som också kan vara till nytta.

Min avsikt med detta arbete är att visa att det inte är så svårt och skrämmande att ta Internet med i undervisning. Jag kommer att här presentera ett exempel på hur Internet kan användas genom att göra ett litet övningspaket som baserar sig på äkta och aktuella webbsidor på Internet.

Jag börjar med att förklara termen *informationssamhälle*. Jag kommer att berätta om vad det betyder att leva i ett informationssamhälle och hur det skiljer sig från t.ex. tjänstesamhället. Jag ska också granska hurdana medel vi har möjlighet att använda och hur allt detta påverkar våra värderingar och krav på oss som individer i informationssamhället. Sedan ska jag fundera på skolans roll i informationssamhället: vad är utbildningens viktigaste mål och hur informationsteknologin förändrar skolans uppgifter. Teknologin granskas ur olika synvinklar:

hur det har förändrats inom de senaste decennierna, hurdan situationen i skolorna är i dag, och hurdan lärarens roll är i allt detta.

Efter att jag har utrett bakgrunden går jag vidare till själva Internet. Jag ska kort redogöra för vad Internet egentligen är och hur dess tjänster fungerar. Hur kan då Internet användas i språkundervisning? Först ska jag betrakta hur Internet påverkar eleverna och om det möjligen har något inflytande på inläringen. Sedan granskar jag samma sak ur lärarens synvinkel: hur påverkar Internet hennes arbete? Internet kan i princip användas på två olika sätt i språkundervisning – som material eller som en inlärningsmiljö. Den väsentliga skillnaden mellan de två sätten ligger i vem det är som från början får bearbeta materialet. Om Internet används som material betyder detta att det är läraren som väljer och bearbetar materialet så att det passar för eleverna. Om Internet bildar en inlärningsmiljö betyder det att eleven själv får surfa på nätet och hitta till den rätta informationen.

I kapitel 6 ska jag fundera hurdana övningar utvecklar språkkunskaper, och vad man försöker nå med språkövningarna. Jag ska presentera några olika övningstyper och sedan fundera om de kan förverkligas på Internet. Sedan ska jag försöka skapa ett exempel på en inlärningsmiljö på Internet. Jag ska göra övningar som baserar sig på webbsidor på nätet. Jag kommer att ta hänsyn till de olika övningstyperna och försöka göra så varierande övningar som möjligt. Jag kommer att utnyttja Internets olika möjligheter och tjänster så gott jag kan. Detta övningspaket kommer att finnas på nätet och också på en CD-ROM -skiva som utgör en bilaga till denna avhandling. Jag kommer inte att presentera hela paketet i detta arbete utan jag hänvisar läsaren till att använda skivan eller besöka nätet. Jag tar upp några exempel på de övningar som jag har gjort.

Förhoppningsvis kommer paketet att visa att språkinläring eller språkundervisning via nätet kan vara lärorikt och även roligt. Man kanske inser att språkinläringens primära målsättning inte är att man ska lära sig alla grammatikregler och nya ord utan att man skall skaffa ett språk som utgör ett medel i människornas kommunikation sinsemellan.

2 PÅ VÄG MOT INFORMATIONSSAMHÄLLE

2.1 Informationssamhälle

Det pågår hela tiden stora förändringar i vårt samhälle. Tekniken utvecklas i högt tempo och det verkar ibland som om de som inte har någonting med tekniken att göra inte hinner med. Enligt Frank Webster (i Levomäki 1998) kan förändringen ses på två olika sätt: Några tycker att det är fråga om en revolutionär och radikal brytning jämfört med de föregående samhällena. Andra för sin del anser att samhället hela tiden är i omvandling och att detta nya samhälle bara är en del av den naturliga utvecklingen. Våldigt ofta kallas vår nutida informationssamhälle för postindustriellt samhälle.

Levomäki (1998) tar upp några karakteristiska drag för informationssamhället. De viktigaste av dem är följande:

- produktionsparadigmet förändras och servicebranschen blir mer betydande
- information blir den centrala produktionskraften, och den har överhuvudtaget en central roll i samhället
- de nya medlen möjliggör interaktion som är oberoende av både tid och plats
- individualitet framträder
- immateriella behov blir kraftigare framhävda
- förmågan att lära nytt blir ännu viktigare
- betydelsen av specialister ökar.

2.2 Från varuproduktion till tjänsteutövning

Att producera och förmedla information har alltid varit viktigt. Skillnaden mellan informationssamhället och jordbruks- och industrisamhället finns i arbetet och dess karaktär. Förr var arbetet rent fysiskt, sedan uppfann man maskiner och nya energikällor för att

underlätta arbetet. Våra uppfattningar om bl.a. arbete och utbildning baserar sig på industrisamhällets idéer. Dessutom har vi fört denna syn vidare till andra livsområden: skolor, sjukhus och kontor blev utformade som fabriker som styrs av maskiner. (Dahlbom 1995.)

Nuförtiden har tyngdpunkten övergått från förnödenhetsproduktion till service. Antalet människor som jobbar inom de traditionellt industriella branscherna kommer att minska ständigt medan sysselsättningen inom service- och informationsbranschen ökar. Vi måste avstå från maskiner och fabriker och skapa en ny uppfattning om arbete. Arbetet är dock inte det enda som kommer att förändras utan förändring kommer att ske också på andra områden i samhället, såsom boende, utbildning och vård. Den centrala rollen i vårt nya samhälle kommer att bildas av den teoretiska informationen, dess hantering samt kommunikation. Den bekanta industriproduktionen ersätts med kunskapsproduktion. Allt detta kan ta mycket tid, det är inte lätt att börja om med att bygga ett nytt samhälle. Att avstå från maskinerna i praktiken är lättare än att förändra våra värderingar och världsbilder. (Dahlbom 1995.)

2.3 Nya medel

Människan har alltid skapat verktyg och maskiner för att hjälpa henne i sitt arbete. Maskiner som uppfanns och byggdes för industrisamhällets behov lättade människans fysiska arbete. Eftersom arbetet nuförtiden mera sällan är rent fysiskt, behöver vi litet annorlunda hjälpmedel. De maskiner och medel som nu hjälper oss har som sitt syfte att förstärka människans intellektuella och mentala kraft.

Motorn för samhällelig förändring anses vara informationsteknologi (IT). Datorer, datanätverk och elektroniska kommunikationsmedel ses som ett nytt medel för inte bara forskningen och teknologin utan också för undervisning, kultur, kommunikation, ekonomi och förvaltning. De här nya medlen kan förmedla traditionella innehåll och symboler men de för med sig en ny dimension. På det sättet förändrar de världen och vår världsbild. De utformar strukturer och arbetsmetoder hos institutioner och organisationer och härigenom

också hos enskilda människor. (Ekholm, Haasio & Heinisuo 1995, 24; Levomäki 1998; Kunskapsstrategi för utbildning och forskning 1995, 19.)

De som inte arbetar med själva teknologin kan vara lite rädda för den. Den är ofta sekundär i vetenskaplig diskussion. Enligt Dahlbom (1995) borde man inse och komma ihåg att det ofta har varit tekniken som skapat och möjliggjort vetenskap, inte tvärtom. Datorer och andra tekniska medel får dock inte övervärderas, de är i alla fall bara *maskiner* som människan styr och *medel* som människan behöver för sina mänskliga behov. Det är inte datorer utan den ökande informationen som skapar informationssamhället.

Enligt Hintikka (1998) har speciellt Internets (som presenteras närmare i kapitel 3) tillkomst konkretiserat informationssamhället väsentligt. Utan den skulle diskussionen om informationssamhället ha varit annorlunda och kanske inte så omfattande. Internet gjorde det möjligt för en enskild människa att se hur den digitala produktions- och distributionsstrukturen kom till. På det viset kunde en stor massa människor nå och uppfatta informationssamhället i praktiken.

2.4 Förändrade värderingar och krav på individen

Samhällsförändringen förvandlar också vår människoideal. Förr var människan uppskattad som arbetare: hennes värde berodde av hur hon arbetade och hurdana resultat hon nådde. En god människa var en av gruppen och värderade det som var allmänt accepterat. I det nya samhället uppskattas människan mer som individ, hon kan ha annorlunda värderingar och ha en helt annan livssyn. Dessutom har de immateriella behoven blivit ännu viktigare: det som man äger bestämmer inte ens värde.

Informationssamhället ställer nya krav på människorna. Först och främst måste man vara nyfiken och beredd på att pröva på allt nytt. På grund av informationens väldigt stora mängd och det faktum att den hela tiden undergår förändringar är det angeläget för människorna att

ständig kunna förnya och fördjupa sina kunskaper. Det livslånga lärandet är ett måste. Den nya teknologin bör ses som en förutsättning för utvecklingen, inte som ett skrämmande hot. Samtidigt måste man dock komma ihåg att maskinerna och datorerna verkligen bara är verktyg, inte självändamål.

Information kan ses som bränsle för det nya samhället. Vi stöder oss i allt större utsträckning på dess produktion, distribution och utnyttjande. Eftersom informationen så småningom blir den väsentliga delen på människans alla livsområden kommer hennes förhållande till den att förändras. Information är inte detsamma som kunskap. Olika slags informationsflöden från olika ställen svämmar över oss hela tiden, det beror på människan själv vad hon får ut av dem. Hon måste själv bestämma vad som är viktigt och nödvändigt för henne samt bedöma informationens pålitlighet. Det är i sista hand det mänskliga förståndet som skapar betydelsefulla helheter. (Levomäki 1998.)

Förhållandet till själva informationen är minst lika viktigt som den oförskräckta attityden till förändringen. Målet är att börja använda kunskap som ett verktyg. Detta betyder att man i stället för att lära sig detaljerad information ser kunskap mer som en metod och ett förhållningssätt. Med hjälp av detta verktyg kan man bemästra kunskap och skaffa ny vid nya behov. Mer specificerat betyder detta att man skall kunna hantera information på ett förnuftigt sätt: förutom den kritiska inställningen till den måste man också kunna förstå, analysera, sälla och integrera den till egen kunskap. (Regeringens skrivelse 1997/98, 1, 6.)

Vi har godkänt dessa drag som nya ideal, men är vi i praktiken beredda på att göra förändringar hos oss själva? Förändringen är inte lätt eftersom den innefattar också flera hot. Många är rädda för att informationsflödet dränker dem som är svagare eller som inte vill eller kan ta itu med informationssamhällets idéer. Att tappa individualiteten eller att bli åsidosatt om man inte är specialist på något område är andra skrämmande framtidsscenarier.

Vi kan tillförsäkra att dessa skräckbilder inte blir verklighet genom olika åtgärder. Förutom den tekniska utvecklingen måste vi nu ta hänsyn till bl.a. medborgarnas synpunkter och

rättigheter, konsumenternas behov, förändringarna i arbetslivet samt utbildningen. Dessa kan befordras genom att tillämpa de möjligheter som informationssamhället erbjuder, omarbeta verksamhet och processer, utnyttja de investeringar som redan gjorts, och satsa på mångsidig forskning och framför allt utbildning. (Lilius 1997.)

3 SKOLANS NYA ROLL I INFORMATIONSSAMHÄLLET

Skolan har under det senaste århundradet uppfostrat sina elever för industrisamhället. Den har lärt oss de kunskaper som vi har behövt samt visat oss de personlighetsegenskaper som vi har haft nytta av som industrisamhällets medborgare. Skolans traditionella form med klassrum, skarpa tidstabeller, läxor och även ämnesindelning har sitt ursprung i industrisamhället.

När samhällets grunder förändras måste skolan börja anpassa sig själv och sina elever till det nya samhället. Förändringarna i verksamhetsmiljön och arbetskulturen samt förnyelsen av den vetenskapliga kunskapen och teknologin betingar reformer inom utbildningen, dess innehåll, struktur och tillvägagångssätt. En påverkande faktor till är ungdomen själv som har annorlunda behov jämfört med de föregående generationerna. Alla dessa måste tas hänsyn till när utbildningen omformas. De förändringar och lösningar som nu görs för skolans del måste på grund av den snabba förändringstakten vara öppna för omställningar och förutse nya förändringar. Skolan måste bli mer flexibel. (Kunskapsstrategi för utbildning och forskning 1995, 31.)

3.1 Utbildningens viktigaste mål

Skolans roll har förändrats i det nya samhället. Skolan är inte en enskild enhet utan står närmare den omgivande verkligheten. Den har inte längre samma monopolställning i informationsförmedlingen som förut. Det ständigt ökande mediautbudet spelar ännu viktigare roll i speciellt ungdomens liv. Skolans uppgift är då att lära eleverna hantera information rätt,

inte bara erbjuda den. I framtidens samhälle är det livsviktigt att kunna bedöma vad som är väsentlig, nyttig och tillförlitlig information. (Regeringens skrivelse 1997/1998, 7.)

Även om både samhället och skolans roll har förändrats har skolans väsentliga uppgifter förblivit tämligen oförändrade. För det första måste skolan ge eleven en bred allmänbildning. Begreppet allmänbildning är egentligen ganska otydligt och tidsbundet: varje generation bör själv bedöma hurdan kunskap hör till den. För det andra bör skolan förbereda sina elever för arbetslivet som nuförtiden är allt mer föränderligt. Det är inte sällsynt att man måste utbilda sig även till ett annat yrke under sitt liv. Av de egenskaper som uppskattas på framtidens arbetsplatser kan nämnas t.ex. förmågan att samarbeta samt arbeta självständigt, social kompetens, tolerans och respekt för andra. Dessa alla är viktiga redan i dag. Det som förändras är kraven på kunskap. Detaljerad kunskap som skolan traditionellt har gett oss har vi inte längre så mycket nytta av. Därför bör man lägga större vikt på förmågan att lära nytt. Att förnya och fördjupa sina kunskaper och att kunna använda kunskap som verktyg är allt viktigare. Det livslånga lärandet är det viktigaste som skolan kan lära sina elever. (Regeringens skrivelse 1997/1998, 1, 3–5.)

Eleven själv skapar genom förståelse sina egna strukturer av den information som givits åt henne. Vad eleven lär sig beror alltså inte bara på undervisningen utan först och främst på hennes aktivitet. Skolan måste lära eleven att fråga *varför*. Elevens aktivitet och ansvar för sin verksamhet förorsakar också självständighet och ökat självförtroende. Idealistiskt vore om skolan kunde utnyttja detta genom att ge eleven inflytande på både sitt eget lärande och undervisningens metoder. Detta skulle vara nyttigt också för eleven som på det viset känner undervisningen mer meningsfull. (Regeringens skrivelse 1997/1998, 1, 7.)

Skolan försöker trygga demokratin så att alla har möjlighet att klara sig i informationssamhällets förhållanden. Beträffande teknologin har skolan på sätt och vis två viktiga uppgifter: för det första måste den finna och samla av teknologin det som är nyttigt för skolarbetet och för det andra måste den ge elever sådana grundkunskaper som behövs i informationssamhället. Att lära sig att använda dator är bara en del av detta, viktiga är också

moraliska och filosofiska saker. Eleven måste förstå att maskiner inte har egenvärde utan det som man arbetar för och det som man vill åstadkomma står på grunden. Hur skolan skall kunna använda teknologin behandlas närmare senare i detta arbete.

3.2 Lärarens roll

Också lärarens arbete har varit utsatt för flera förändringar. En sak har förblivit och kommer att förbli detsamma: läraren är fortfarande en förebild för sina elever. Läraren har dock stigit ner från sin kateder bland eleverna och kommit dem närmare. Läraren representerar i alla fall en viktig vuxen förebild och bör därför visa god exempel och också själv agera så som han lär sina elever att agera. Och även om gränsen mellan skolan och omvärlden inte längre är så tydlig och även om de unga har många slags förebilder och informationskällor är det läraren som står för centrala värden och viktiga kunskaper.

Lärarens uppgifter har länge begränsats till endast kunskaps- och informationsförmedling, dess undervisning och kontrollering. Läraren gav – och delvis fortfarande ger – eleven en stor mängd enskilda informationsbitar, men att se till att eleven kan förena dem till större enheter angick inte honom. Det var elevens uppgift. Att kunna utnyttja och tillämpa den givna informationen går ändå inte lätt och naturligt för alla.

I dag är lärarens ansvar för eleven mer holistiskt. Läraren bör hjälpa eleven i inlärningsprocessen och på alla möjliga sätt underlätta och inspirera hans inläring. Lärarens arbete är alltså inte bara informationsförmedling och uppfostrande. Den tredje viktiga uppgiften är att ställa till ett system för informationsbehärskning hos eleverna. Eleven har i sista hand själv ansvaret för sin inläring men skolan – och framför allt läraren – guidar och stöder honom i detta. Väldigt viktigt är att läraren känner till sina elever och tar hänsyn till deras individuella behov. Läraren har blivit en handledare, ofta t.o.m. en som själv kan lära av eleverna. Att samarbeta med eleverna och att tillsammans kunna hitta till information och utnyttja den är vanligt i framtidens skola. I framtiden kommer ansvaret att troligen mer och

mer bli tvådelat mellan läraren och eleverna eftersom eleven kommer att kunna göra självständiga beslut i högre grad än i dag. (SkolIT – Idéer om IT-användningen i skolan.)

I det nutida alltjämt föränderliga samhället är det ytterst viktigt att läraren är alltid beredd på att breda sina kunskaper och upprätthålla yrkeskunnigheten i det ämne som han undervisar. Läraren är aldrig färdig. Han måste följa med sin tid, betrakta omgivningen, lyssna på elevernas åsikter, reflektera över sin verksamhet och vid behov ta till sig nya arbetssätt och utveckla sin undervisning så att den så gott som möjligt tillgodoser elevernas behov.

Eftersom läraren har omsorg för sina elevers inläring och uppfostran samt sin egen yrkeskunnighet är det klart att arbetsbelastningen ökar. Det kan kanske påstås att lärarens yrke är i allt högre grad ett kallelseyrke: för att kunna trivas och lyckas med sitt arbete behövs äkta intresse och entusiasm för det.

3.3 Informationsteknologin i skolan

Ungdomen har i dag blivit du med datorer och IT, för många är dator en lika nödvändig och bekant hushållsmaskin som t.ex. mikrovågsugn. De unga har tillägnat sig inte bara spelen och textbehandlingsprogrammen utan de har förmågan att använda dator mycket mångsidigare. De använder den i skolarbeten, brevväxling, hobbyer och andra intressen. De är mediakulturens barn. Skolan är inte längre det enda ställe där man får kunskap och där man möter människor, t.ex. på Internet kan man få mycket flera kontakter på ett mycket större område, för att inte tala om den informationsmängd som det erbjuder. Skolan svävar i fara för att bli nertrampad. Den måste ta mediakulturen på allvar så att den skall kunna bibehålla åtminstone en del av sin kulturella uppgift och betydelse, för att den igen skall kunna vara intressant.

3.3.1 Från sjuttio- till nittioalet

Det bästa sättet att locka elever att aktivt ta del i skolarbetet är att modigt ta itu med det som barn och de unga bäst behärskar och är intresserade av – IT. Datorerna har introducerats i skolan redan på sjuttio- och åttiotalet. Då var syftet med dataundervisningen att eleverna skulle lära sig svåra programspråk så att de kunde programmera datorn. Försöket lyckades inte eftersom datorerna var då väldigt svåra och krångliga att hantera. Egentligen blev resultatet just motsatt med det planerade: datorer väckte nästan inget intresse och somliga blev t.o.m. rädda för dem. Senare uppfann man att datorer kan användas som verktyg: t.ex. kalkyler och texter var det lätt att göra med dator. Ett nytt slags intresse vaknade och datalära blev ett skolämne bland andra. (Regeringens skrivelse 1997/98, 31.)

Nuförtiden har datorer och databehandling blivit allt vanligare del av skolans undervisning. ADB är fortfarande ett fristående skolämne men de kunskaper som där erbjuds kan utnyttjas även i andra skolämnena. Integrering av detta slag och också inom andra skolämnena har många fördelar: elever kan t.ex. lättare forma större enheter och förstå förbindelser mellan olika informationsbitar och kunskaper. Och eftersom datorer och IT behövs på alla livsområden skall de användas så redan i skolan.

S.k. datorassisterad undervisning har blivit ännu allmännare men på ett svagare och långsammare sätt än vad många hade förutsagt. En betydande orsak ligger i de dataprogram som använts. Många av dem anses stödja sig till behavioristiska inlärningssyner och traditioner. Program utvecklas och blir bättre hela tiden och tack vare multimedia är de inte längre så enkla och mekaniska som förut.

Nuförtiden har teknologin gjort det möjligt att studera utanför klassrummet. Nätverk har blivit allt allmännare och snabbare och så erbjudit ett eminent medium för t.ex. distansutbildning. Den här typen av undervisning blir hela tiden mer populär och inte minst på grund av dess relativt låga kostnader.

3.3.2 Datorer i skolor

Antalet datorer i skolor har ökat ganska kraftigt under de senaste fem åren. Antalet personer som delar på en dator har minskat gällande både elever och lärare. Också Internet-förbindelser har skapats i allt flera skolor. Tabellerna nedan visar hur situationen har förändrats både i Sverige och i Finland. I tabell 1 presenteras siffrorna för Sveriges del. I Sverige har Skolverket i en av sina rapporter (Skolans datorer 1997 – en kvantitativ bild, 7, 12, 16) undersökt hur antalet datorer har ökat inom de senaste fem åren i skolorna i Sverige. I tabell 2 framgår antalen datorer (minst PC-386) i Finland år 1995–1997. Siffrorna baserar sig på Utbildningsstyrelsens undersökning som är en del av projektet *Tieto-Suomi*. (Verkottamisohjelma 1998.)

Tabell 1 Datorer för undervisning i olika skolformer i Sverige

	1993		1995		1997	
	antal datorer	antal elever per dator	antal datorer	antal elever per dator	antal datorer	antal elever per dator
Kommunala grundskolor	21 143	38	45 013	19	72 899	13
Fristående grundskolor	-	-	1 526	12	2 175	13
Kommunala gymnasieskolor	22 728	10	38 053	8	49 960	6
Landstingens gymnasieskolor	1 463	20	2 494	10	3 208	7
Fristående gymnasieskolor	-	-	974	6	1 413	5

Tabell 2 Datorer för undervisning i olika skolformer i Finland

	1995	1996	1997	
	antal datorer	antal datorer	antal datorer	antal elever per dator
Lågstudier	14 000	20 000	26 000	15
Högstudier	10 000	15 000	12 000	15
Gymnasieskolor	8 000	10 000	9 000	12

Orsaken till att antalet datorer på högstudier och gymnasieskolor i Finland har sjunkit från år 1996 till år 1997 är att undersökningarna från år 1995 och 1996 har tagit med också PC-286-typer medan det år 1997 räknades med bara de datorer som är PC-386 eller nyare.

Tabellerna visar att antalet datorer har kraftigt ökat under de senaste åren. Ännu måste situationen dock förbättras. T.ex. uppger Utbildningsstyrelsen i Finland att målet är att det år 2000 finns tio elever på lågstadiet per dator, åtta på högstadiet och sex på gymnasiet år 2000. (Verkottamisojhelma 1998.) I Sverige tycks situationen för gymnasister vara betydligt bättre, där finns det bara hälften så mycket elever per dator som i Finland.

Internet-förbindelser kan betraktas på samma gång. I Finland är ca 65 % av läroanstalterna anslutna till Internet år 1998 (Verkottamisojhelma 1998). I Sverige varierar andelen från 53 till 56 % i grundskolorna och från 69 till t.o.m. 91 % i gymnasieskolorna enligt följande tabell (Skolans datorer 1997 – en kvantitativ bild, 37). En viktig målsättning för framtidens skola är att få alla skolor anslutna till både nationella nätverk och det internationella Internet. Detta förutsätter också i några fall nyare datorer och andra datakommunikationsanläggningar. (Kunskapsstrategi för utbildning och forskning 1995, 60.)

Tabell 3 Tillgång till Internet i svenska skolor år 1997

	andel skolor med Internet-förbindelser (%)
kommunala grundskolor	56
fristående grundskolor	53
kommunala gymnasieskolor	91
landstingens gymnasieskolor	74
fristående gymnasieskolor	69

I Skolverkets rapport (Skolans datorer 1997 – en kvantitativ bild, 30, 32) framgår också hur många lärare det finns per dator i Sverige. År 1997 fanns det 4–6 lärare per dator i grundskolorna, och 1–2 i gymnasieskolorna. Det ser alltså väldigt bra ut i gymnasieskolorna men grundskolelärarna borde få mer datorer. Situationen har dock förbättrats mycket från 1993 då det fanns t.o.m. 27 lärare per dator i grundskolorna.

3.3.3 Läraren och teknologin

Datorer och informationsteknologi (IT) är en oskiljaktig del av ungdomens liv i dag. Därför är det viktigt att också läraren skall kunna inse de möjligheter som IT erbjuder. För att kunna använda IT i undervisningen förutsätts av läraren först och främst en oförfärad inställning till datorer och teknologin i allmänhet. Datorerna utgör inget hot utan de tvärtom understöder lärarens arbete.

Att använda IT som arbetsredskap ställer nya krav och lärarna förutsätts besitta nya slags färdigheter. Dagens lärare hör till en helt annan generation än sina elever och har fått en mycket annorlunda uppfostran och utbildning. För en del av dem är en dator en obegriplig ny maskin som de inte kan – eller ibland ens vill – handskas med. Det är ytterst viktigt att i fortsättningen satsa mer på lärarnas utbildning och fortutbildning. Utbildning behövs både för

att lärarna får grundläggande datakunskaper samt att de kan börja använda dator på ett pedagogiskt meningsfullt sätt.

I Regeringens skrivelse (1997/1998:176, 18) ställs några mål på lärarnas utbildning. Den syftar till att lärarna skall kunna bl. a.:

- känna till datorns struktur och verksamhetsprinciper, och använda vanliga verktygsprogram såsom ord- och bildbehandling,
- förstå hurdan ställning IT har i företag och organisationer,
- leda sina elever till informationssamhället och förmedla dem de kunskaper som behövs i framtida arbetsmiljöer,
- inse hur arbetssätt och arbetsformer kan förnyas genom att använda datorn i undervisningen,
- lägga upp undervisningen så att alla kan ha nytta av IT som verktyg,
- använda och utvärdera IT i egen undervisning,
- använda datorn i datakommunikation på Internet och andra nätverk samt i multimedieprogram,
- ha kännedom om juridiska frågor och om etiska regler på Internet.

4 INTERNET

4.1 Vad är Internet?

För knappt trettio år sedan började man i Förenta Staterna planera ett system för att förena stora datorer runtomkring i landet. Projektet kallades för ARPAnet. Några år senare försökte försvarsministeriet i Förenta Staterna förena ARPAnet med några andra radio- och satellitnät. Av detta försök kom till ett fungerande nät – Internets förfader – vilket universitets forskare och studerande snart blev förtjusta i. Samtidigt utvecklades också Ethernet-lokalnäten. Så småningom började man inse att näten skulle kanske kunna diskutera med varandra och

användare av det ena nätet skulle kommunicera med användare av det andra. En av de viktigaste nya näten var NSFNET som stöddes av USA:s vetenskapsstiftelse NSF. Många av dess utvecklings- och utvidgningsförsök misslyckades men de medförde möjligheter för även andra än forskare och dem som var anställda vid regeringen att använda nätet. (Krol 1995, 13–15.)

Nätet har sedan dess expanderat och blivit mer internationellt, och är nu ett världsomfattande datakommunikationsnät som kallas för Internet. Också användningsområden har vidgats från enbart militärt bruk till vetenskapligt, utbildande och i allt högre grad även kommersiellt bruk. 1990-talet har varit Internets genombrottstid. I juli 1995 var redan 6,6 miljoner datorer anslutna till Internet och användare uppskattades vara 20–30 miljoner. Internet fanns år 1995 i över 60 länder, antalet i dag är troligen ännu större. Delar av östeuropeiska länder och tredje världen har också funnit Internet. En orsak utöver fattigdomen är bristen på dugliga telefonsystem. (Krol 1995, 19; Auer, Paananen, Ruuska, Sirola, Veistola & Voima 1997, 16.)

Basen på Internet bildas av datorer som kallas för servrar. De innehåller de tjänster och den information som användaren utnyttjar. Servrarna är ofta en del av något lokalnät t.ex. i en läroanstalt eller någon annan organisation. Organisationerna kan erbjuda Internets användare olika tjänster via servern. Serverdatorerna och datanäten som de är en del av är kopplade till varandra, och dataöverföring från en server till en annan sker på några sekunder. De flesta användare kopplar upp sig till Internet via lokalnäten med undantag av hemanvändare och småföretag som kopplar upp sig till nätet via modem. Internet är alltså inte ett enda nät utan egentligen en mängd olika nät. (Auer m.fl. 1997, 16.)

Användarna kan dra nytta av Internet genom att använda de tjänster som servrarna erbjuder. För tillfället består tjänsterna närmast av informationssökning och elementär kommunikation men också underhållning, handel och kommunikation med både bild och ljud kommer att vinna terräng. (Auer m.fl. 1997, 16.)

Ett lokalnät (LAN = Local Area Network) är ett snabbt dataöverföringsnät som ligger på ett begränsat geografiskt område. Sådant kan vara t.ex. en byggnad eller en byggnadsgrupp. Lokalnätet upprätthålls vanligtvis av en enda organisation, t.ex. en läroanstalt. När flera lokalnät på samma ort kopplas till varandra får man ett så kallat regionnät. Det kan för sin del kopplas till det riksomfattande stamnät som är anslutet till Internet. (Auer m.fl. 1997; 19, 21.)

4.2 Internets céntrala tjänster

World Wide Web (WWW, Webben)

WWW är kanske det mest kända av Internets tjänster och också den största orsaken till Internets spridning. Den består av servrar där hypermediedokument finns lagrade. Hypermediedokument kan innehålla text, bilder, ljud, videobilder och referenser till andra dokument. Det finns olika verktyg för att hämta och betrakta Internets väldiga informationsmassor men WWW är överlägset det intressantaste och lättaste att använda. Man behöver inga svåra kommandon utan man kan förflytta sig i webben med hjälp av bilder och text. (Auer m.fl. 1997, 44.) Med hypertext menas att man kan välja utvalda ord eller fraser i texten och på det viset få mer information om den sak som ordet eller frasen refererar till. Dessa ord är s.k. länkar till andra dokument. Det andra dokumentet kan också innehålla länkar och så går man djupare och djupare in i ämnet och kan lätt "surfa" vilse. (Krol 1995, 314.)

E-post

Internet erbjuder människor ett nytt sätt att kommunicera. E-posten är ofta det första som en ny Internet-användare bekantar sig med. Den är ganska tillförlitlig och snabb: meddelanden kommer fram inom några sekunder. En annan stor fördel är att man kan skicka text och binär information, bilder och program med e-post. Den är också billig eftersom meddelandena kan skrivas i förhand innan man kopplar upp sig till servern. Man behöver inte vara i kontakt med mottagaren utan meddelandet skickas till en elektronisk brevlåda som är öppen ständigt.

Nackdelar finns ju också. Den största av dem är kanske datasekretessen eller närmare bristen på den. Man kan också höra till en e-postlista. Den upprätthålls av en dator eller en person och de håller sig i något särskilt ämne. E-postlistan fungerar så att en av dess medlemmar skickar e-post till listans adress och servern skickar den vidare till listans alla medlemmar. (Auer m.fl. 1997; 44, 51–52.)

Nyhets- och diskussionsgrupper

På Internet finns det ett stort antal nyhets- och diskussionsgrupper som är fokuserade till något särskilt ämne. Internet-användare kan ta del i världsomfattande diskussion om det ämne de är intresserade av. Man kan fråga efter hjälp eller följa med andras diskussion om de saker som ansluter sig till ens arbete eller hobby. Man kan lätt också besöka grupper som behandlar obekanta saker och läsa de nyaste nyheterna i dem. Man kan jämföra nyhetsgrupper med en anslagstavla där man kan läsa andra människors meddelanden och åsikter och där man kan vid behov lämna sina egna. Nyhetsgrupper är till största delen engelskspråkiga men det finns också många finsk- och svenskspråkiga nationella eller lokala grupper. (Auer m.fl. 1997; 44, 54.) Som exempel kan nämnas en nyhetsgrupp där det finns lediga arbetsplatser på ett visst område eller en grupp som innehåller diskussion om språkliga frågor.

Interaktiva tjänster

Med hjälp av interaktiva tjänster kan man ta och ha kontakt med andra Internet-användare som är anslutna samtidigt. Det mest bekanta av online-tjänsterna är troligen IRC (Internet Relay Chat) som är en textbaserad diskussionstjänst. Den möjliggör en skriftlig diskussion mellan flera personer men också privata diskussioner är möjliga. Utöver fria kanaler där vem som helst kan ta del i diskussion finns det också begränsade kanaler där operatörerna bestämmer vem som får komma med. (Auer m.fl. 1997; 45, 63–64.)

Av interaktiva tjänster kan man nämna också CuSeeMe som kan sända och betrakta videobild, Internet Phone som är som IRC men med röst, samt Real Audio som kan överföra ljud i realtid. (Auer m.fl. 1997, 68.)

4.3 Hypertexttekniken

På CD-ROM -skivor och WWW kan man påträffa ord som är markerade med understrykning eller färg. De kallas för länkar, eller länkningsar, och de text där de förekommer kallas för *hypertexter*. När man klickar länkningarna med musen blir man länkad till nya texter, ord eller uttrycke, eller t.o.m. ljud-, bild-, grafik- och videoinslag. Hypertextens fördel är att den tar hänsyn till läsaren och hans individuella arbetssätt. Presentationen kan göras mycket enkel och överskådlig på första plan men med hjälp av länkningarna kan man gå allt djupare in i ämnet. Initiativet ligger hos användaren som fritt kan navigera mellan de olika knutpunkterna. (Brodow 1996, 21–22.)

Hypertexttekniken gör t.ex. övningarna på nätet flexibla och mångsidiga. Med ett musklick kan man t.ex. gömma texten eller spela upp ljud. Eleven kan kontrollera och styra sin inläring lättare än förut och får göra det på sin egen takt. (Brodow 1996, 21.)

5 INTERNET I SPRÅKUNDERVISNING

I vår utvecklande och internationaliserande värld kommer språk att få en ännu mer betydande roll. Gränserna mellan länderna suddas ut och människor har flera kontakter med andra personer i allt flera ställen i världen. Kraven på språkkunskaper ökar, språket har blivit ett viktigt arbetsverktyg. Samhället och skolan måste inse detta och se till att språkundervisningen i skolan svarar mot elevernas behov nu och speciellt i framtiden.

I detta kapitel kommer det först att betraktas språkundervisningen i skolan. Ämnet behandlas på en tämligen generell nivå. Det skall funderas på hurdan fenomen ett språk är och vad det betyder att lära in ett språk. Hurdana mål skolan sätter på elevens språkkunskaper och hur de kan nås är en fråga som också skall behandlas. Sedan betraktas de områden som Internet sannolikt kommer att påverka när det tas med som en del av språkundervisning.

5.1 Formell andraspråksinläring och dess mål

Språkinläringstyperna kan grovt delas i fyra grupper. *Modersmålet* utvecklas genom interaktion med omgivningens språk. Det är barnets första språk. Det är möjligt att barnet lär in två språk samtidigt, om t.ex. dess föräldrar har olika modersmål på vilket de talar med barnet. Det kallas för *parallell språksinläring*. *Andraspråksinläring* sker efter att barnet redan har tillägnat sig ett (eller flera) språk. Andraspråksinläringen kan ske informellt eller formellt. Informell inläring sker utan undervisning i målspråksmiljön, t.ex. en svensk som bor i Finland kan lära sig finska som andra språk. Språk kan formellt läras in genom undervisning utanför målspråksmiljön, t.ex. finländare lär sig i skolan svenska som främmande språk. Viberg (1989, 11) tar upp ytterligare ett begrepp. Om språkinläring sker genom undervisning i målspråksmiljön är det fråga om semiformell inläring. (Viberg 1989, 9–11.) I följande skall tyngdpunkten läggas på formell andraspråksinläring, dvs. inläring av främmande språk genom undervisning.

Språkundervisningen har numera övergått från en strukturcentrerad undervisning till en mer kommunikativ riktning. Den framhäver de behov och betydelseinnehåll som språket har och framställer språket i sin ursprungliga funktion – som ett medel för socialt umgänge och kommunikation. Målet med språkundervisningen i grund- och gymnasieskolan är att eleven kan kommunicera på det främmande språket och klara av olika kommunikationssituationer, m.a.o. att förse eleven med kommunikativ kompetens. (Peruskoulun kielenopetuksen opas 1983, 17.)

Termen *kommunikativ kompetens* omfattar olika delområden och kunskaper som alla måste behärskas. Saleva (1994, 8) presenterar begreppen *deklarativ* och *procedural* vetenskap. Med deklarativ vetenskap menas det faktavetenskap som bevaras i långtidsminnet, såsom ordförråd, grammatikregler och vetenskap om uttal. Procedural vetenskap för sin del omfattar kunskap att bearbeta och använda material flytande. T.ex. hör olika kommunikationsstrategier till procedural vetenskap.

De föregående begreppen anknyter sig till språkbehärskning, men om språk granskas med avseende i *kunskap* blir tudelningen annorlunda. Då talas det om *organisatorisk* och *pragmatisk* kompetens. Organisatoriskt sett är språk ett system medan pragmatisk synpunkt framhäver språkanvändning i vissa situationer. Den organisatoriska kompetensen kan vidare tudelas i lingvistisk (grammatisk) kompetens samt diskurskompetens (med bl.a. koherens och kohesion som nyckelbegrepp). Man har sedan länge beskrivit språkkunskap som behärskning av grammatik och strukturer men egentligen är denna lingvistiska kompetens bara en del av helheten. Minst lika viktiga anses idag vara de mer pragmatiska områdena, d.v.s. funktional och sociolingvistisk kompetens. Att kunna använda språk på ett ändamålsenligt sätt och att känna till de underliggande sociala förhållandena i kommunikationssituationerna försäkrar att budskapet blir förstått och att kommunikationen kan lyckas. (Saleva 1994, 8–10.)

Det mer kommunikativa sättet att undervisa minskar inte i och för sig betydelsen av strukturer, former eller ord, utan framhäver deras värde som medel, m.a.o. språkets funktion kommer före formen och strukturen. De länge negligerade pragmatiska reglerna, inklusive kultur och kulturbundna seder, vinner så småningom insteg i språkundervisningen. För att framgångsrikt kunna kommunicera i främmande kultur måste man känna till sociala värden, seder, vanor, lagar och samhällliga system i den. (Saleva 1994, 11.)

5.2 Internets inverkan

Hurdana förväntningar kan man vänta sig om man tar Internet som ett medel i språkundervisningen? Ett nytt medel förändrar inte bara arbetsmetoder utan har en mycket större inverkan på hela undervisningen och speciellt på inlärningsgången. Enligt Brodow (1996, 8) kan IT – och Internet som en del av den — klokt använt effektivt stödja den kunskapssyn och språkinläringssyn som de nya läroplanerna uttrycker. I det följande skall jag koncentrera mig på de faktorer som den kommer att ha mest inflytande på.

Motivation

Individuella skillnader har en betydande roll i språkinlärningsprocessen. Inlärarens ålder, begåvning, allmänna intelligens, attityder, motivation och olika affektiva faktorer gör att inläringen sker annorlunda hos olika människor. Till affektiva faktorer hör olika personlighetsegenskaper som bl.a. utåtriktad / inåtriktad karaktär, hämningar, risktagningar, självförtroende och ”språkförmåga”. (Linnarud 1993, 78–91.)

Man kan kanske anta att Internet i undervisningen har en mycket stor inverkan på motivationen. Grunden till all inläring ligger i inlärarens vilja att lära sig. Det är lärarens uppgift att väcka och upprätthålla motivationen hos eleverna. Det bästa sättet att kunna nå detta är att undervisningen utgår från elevernas behov och intressen, både materialet och undervisningsmetoderna bör vara nära elevernas liv.

Internet kan hjälpa läraren att väcka motivation hos eleverna på många sätt. För det första blir många elever motiverade av bara att få använda datorer som redskap i klassrummet. Datorer verkar ofta vara väldigt intressanta, de verkar fånga eleven på ett rentav mystiskt sätt. Men de har egentligen ingenting med mystik att göra utan det är fråga om vanliga saker och omständigheter som påverkar intresset, såsom ett nytt slags behandlingssätt. När nyhetens behag minskar kan också motivationen minska. (Olkkonen 1990, 6–7.) I dag växer barn upp bland datorer och har lärt sig att förhålla sig naturligt och oförskräckt till dem. Det kan hända

att de inte längre har så stort intresse för datorer, den entusiastiska läraren kan vara den enda som har glödande ögon framför datorrutan. I skolarbetet är datorer dock inte än så mycket utnyttjade så intresset finns kvar åtminstone i dag.

Datorn är ett behändigt redskap också i det avseendet att eleverna får arbeta mer självständigt. Eleven kan anlita läraren vid behov men får arbeta i princip i sin egen takt. Han får mer ansvar och förhoppningsvis också en behaglig känsla om att ha lyckats bra i skolarbetet på egen hand. De ovannämnda fördelarna som Internet-användningen kan ha, bl.a. ökat självförtroende, har säkert ett positivt inflytande på motivationen.

Internet lockar eleverna inte bara för datorernas utan också för innehållets skull. Texterna på Internet är aktuella och autentiska och de berättar om verkliga händelser och människor. Fördelen jämfört med oftast helt fantiserade skolböcker är påfallande. Det är klart även för eleven att textstyckena är utformade på grund av den grammatiksak eller det ordförråd som eleven bör lära sig. Internet får i bästa fall eleven att inse att språket lärs in för att kunna förstå det främmande språket och för att kunna kommunicera med det. Språket blir ett medel som har praktisk betydelse. Skolböckernas stora nackdelar är ytterligare att de blir föråldrade och att de inte innehåller några överraskningar eftersom de kan bläddras i förhand. Internets onekliga trumf är dess mångsidighet, var och en kan hitta där någonting som intresserar en. Och eftersom ämnesområdena vid språkinläring inte är begränsade finns det mycket potentiellt läromaterial på Internet. Till exempel kan böckernas ämnesområden lätt utvidgas med hjälp av WWW-texter.

När eleven lär sig att använda Internet på ett nyttigt sätt är det möjligt att han även själv börjar använda det utanför skolan för nyttiga ändamål. Eleven kan vidga sina kunskaper i de skolämnen och -ämnesområden som intresserar honom genom att söka information på nätet. Detta kan i och för sig gagna skolarbetet och göra det mer meningsfullt.

Individualisering

Eleverna är väldigt olika och har olika förutsättningar och kunskaper. De lär sig nya saker annorlunda och strävar efter annorlunda mål. Idealet vore att alla i klassrummet fick vettiga inläringserfarenheter, något som är en stor utmaning för skolan och läraren. Om läraren har förmåga att individualisera undervisningen kan han möjligen uppmuntra och motivera eleverna till aktiv och lyckad verksamhet. Individualisering kan utföras t.ex. genom att ge eleverna övningar av varierande svårighetsnivåer och att ge de mer avancerade extra övningar. De långsammare eleverna bör få stöd vid behov. Av läraren kräver det anpassning och också extra arbete i form av noggrann planering och användning av flera olika arbetsätt. (Kohonen 1982, 44.)

Det har påståtts redan tidigare att Internet är väldigt bra när det kommer till individualisering av undervisningen. Med hjälp och samtycke av läraren kan eleven arbeta på nätet på det sätt som bäst passar just för honom. Internet kan bjuda på mycket och är lätt och naturligt och mer hänsynsfullt än många traditionella individualiseringssätt: texterna eller övningarna kan vara helt olika hos olika elever men de förekommer i samma medium och är lika autentiska så att elevernas olika nivåer inte blir understruken. Att få arbeta ensam eller parvis kan höja elevens självuppskattning och avlägsna hämningar, att förlora ansiktet är inte så farligt utan man kan fritt och modigt vara sig själv och göra misstag.

Lärarens uppgifter

Hurdan inverkan har Internet på lärarens arbete? Det kan vara till stor nytta åtminstone i en del uppgifter. Informationsförmedlingen kan lätt utföras med hjälp av Internet eftersom dess metoder är så effektiva. Att utforma information sker också naturligt och t.o.m. med dess egna verktyg. Lärarens uppgift är att lära eleverna att använda dessa verktyg och att kommunicera via Internet. Uppfostrandet måste fortfarande – och troligen för evigt – hända människor emellan. Eleverna lär sig av Internet ett nytt sanningsbegrepp och ett nytt sätt att diskutera

saker men vi kan inte mata in i datorer vårt samhälle med dess lagar, regler och seder som helhet. (Tarkoma 1997, 13–15.)

Lärarnas yrkeskår står i nätmediets brännpunkt eftersom den måste kunna stå mellan nutiden och framtiden. Förändringarna i samhället och teknologin speglas i lärarens arbete genom utveckling av undervisningsmetoder och förändring av den information som skall undervisas. Lärarens arbete kommer troligen att få en ännu mer dynamisk ton. (Tarkoma 1997, 15–16.)

Bakom all undervisning ligger någon teori och människouppfattning. Lärarens sätt att ge undervisning beror på hans uppfattning om hur språk lärs in. Han undervisar sina elever i språk enligt den metod som han tillägnat sig och som han tror att fungerar bäst. Varierande faktorer i undervisningen är lärarens input – dess kvantitet och kvalitet – på det främmande språket, betoningen av grammatik eller kommunikativ kompetens, konsten att individualisera undervisningen, sättet att ge feedback osv. (Linnarud 1993, 117–118.)

När man funderar på lärarens roll i språkundervisning via Internet kan man konstatera att det fortfarande är läraren och hans tankar om inläring som sätter takten och gränserna för eleverna. Å andra sidan gör det att Internet är så fullt med olika slags möjligheter och potentiella texter och övningar för språkinläring att läraren lätt kan utnyttja det på det sätt han vill. Den viktigaste förutsättningen för lyckad språkundervisning via nätet är lärarens äkta intresse för datorer och nätet och förmågan att använda dem på ett pedagogiskt meningsfullt sätt. Det krävs ofta mod att ta itu med någonting som eleverna kan behärska mycket bättre, men modet belönas i de flesta fall. Med hjälp av Internet kan läraren individualisera undervisningen och göra den mångsidigare. Läraren kan också utvidga den input som han, böcker eller stenciler har att erbjuda.

5.3 Olika sätt att utnyttja Internet

Internet kan utnyttjas på flera olika sätt i språkundervisningen. Här presenteras några av dem och de är indelade i två huvudgrupper. *Internet som läromaterial* betyder här att det är läraren som har skaffat materialet från nätet och sedan möjligtvis bearbetat det så att det motsvarar elevernas nivå. Materialet kan dock vara hämtat också av eleverna själva. T.ex. kan material för projektarbeten hämtas från nätet. Huvudprincipen är att materialet används i vanliga klassrum skilt från datorer. Sådan undervisningsmetod där eleven själv får röra sig på nätet – antingen surfa fritt eller besöka vissa förutbestämda WWW-sidor – kallas här för *Internet som inlärningsmiljö*.

Internet som läromaterial

Till lärarens arbete hör fast olika informationskällor såsom böcker, tidningar, både tryckt och otryckt ord och också tv och radio. Undervisningens paradigmbildas på deras villkor. När de nya medierna – bl. a. Internet – kommer in i bilden förvandlar det både det arbetsförråd och den världsbild som paradigmet medför. Bland böcker och tal kommer det att finnas andra redskap: information fås också från CD-ROM -skivor och olika nät. De traditionella böckernas nackdel är att de kan skildra saker på bara ett plan medan CD-ROM -skivor och Internets hypermediedokument kan innehålla både bilder och ljud- och videoprov. Informationsförmedlingens kanaler kommer på det viset att bli mångsidigare och mer intressanta. (Tarkoma 1997, 9–10.)

All undervisning kan dock inte förverkligas på nätet eller med hjälp av datorer. Praktiska skolämnen som baserar sig på människans fysiska verksamhet måste utföras på ett traditionellt sätt. Den nya tekniken kommer inte heller att helt ersätta skolböckerna. Det är många som anser att böckerna är mer lättlästa och man kan ha kontroll över dem bättre. De kan även anses vara ett slags sammandragningar, den kärna som undervisningen baseras på. Internets obestridliga fördelar däremot är dess ständigt ökande förnyelsetakt, människors ökande informationsbehov och behov och vilja att rikligt använda bilder, ljud och video i

effektiv undervisning. Internet är smidigt, snabbt och aktuellt och det innehåller stora mängder av nyttigt och varierande läromaterial. Att flytta sig från ett plan till ett annat sker lätt och snabbt och eleven kan vid behov gå allt djupare in i systemet. I framtiden är det möjligt att traditionella böcker ersätts med ”surfingguider”, ett slags resehandböcker i informationsvärlden. Lärobokens uppgift är då närmast att hjälpa eleven att värdera informationssystemet och navigera i det. (Tarkoma 1997; 10, 13.)

Internet är idealiskt när det används som en informationskälla där man kan hämta material som är användbart och lämpligt gällande både elevernas nivå och ämneskrets. Man kan lätt utvidga lärobokens läsestycken och kanske framställa saken ur en annan eller lite bredare synvinkel. Material som är hämtat från Internet är till råga på allt aktuellt, det speglar dagens – inte gårdagens – framställningar om ifrågavarande saker. Att använda Internet-material är nyttigt också när det kommer till språkinläringen: den nya texten innehåller nya ord, fraser och grammatiska saker. Man måste dock se till att det inte blir för mycket med nytt, det är bäst om den nya texten dels repeterar och stärker de nyheter som just lärts in.

Att hämta extra material för lektionerna betyder också extra arbete för läraren. Man kan bara sällan använda texter utan förändringar. Texten måste ofta bearbetas och ordlistor måste tilläggas. Men även om arbetet kan mångdubblas är det ofta värt det. Det är mer motiverande att bearbeta färdiga och aktuella texter än att försöka själv komma på några eller att använda gamla och föråldrade texter. För eleven betyder extra texter omväxling samt möjlighet att ta reda på äkta artiklar. I bästa fall kan eleverna inse att språket inte studeras bara för att det är ett obligatoriskt skolämne utan först och främst för att man kan klara sig på ett främmande språk utanför skolan. Att studera språk blir mer motiverat.

Lärarna måste komma ihåg och också påpeka eleverna några viktiga saker. På Internet gäller samma lagar om upphovsrätt som med alla andra publikationer. Lagen är dock fortfarande lite otydlig men i princip kan man inte kopiera eller utskryva några sidor till offentligt bruk. Om eleverna inte varnas för det kan det hända att t.ex. hemuppsatser hämtas rakt från nätet. Det andra faktumet som måste minnas är frågan om Internets pålitlighet. Vem som helst får sina

texter publicerade på nätet. Censur finns nog, m.a.o. på Internet får man inte utge någonting olagligt, men det är ytterst svårt att kontrollera allt som finns där. Därför är en kritisk inställning en av de viktigaste verktygen när texterna genomgås.

Internet som inlärningsmiljö

Det finns också ett annat sätt att utnyttja Internet i undervisningen. Det kan användas som en äkta inlärningsmiljö. Det betyder att eleverna själva kan hämta information på Internet. Det kan hända både i skolan under lärarens kontroll eller utanför lektionerna om eleverna t.ex. arbetar med något projekt. På lektionerna finns det två olika arbetssätt: eleverna kan vare sig "surfa" fritt eller göra t.ex. övningar som läraren har gett dem. Oftast är det senare alternativet bättre eftersom fri surfing tar vanligtvis omåttligt mycket tid och med den kan man bara sällan nå önskvärda resultat. Om målsättningarna på lektionen inte är noggrant avgränsade kan fri surfing vara tillfredsställande nog. Ofta är det i alla fall nyttigast att ge eleverna övningar och de URL-adresser där de rätta svaren finns.

Det finns också ett antal färdiga övningar på nätet. Dessa kan vara s.k. vanliga övningar som t.ex. läraren kan kolla eller så kan de även vara s.k. on-line -övningar. Idéen i dessa övningar är att eleven först svarar på frågorna rakt på datorn, t.ex. fyller i luckorna i texten, sedan skickar han svaren vidare och får om en stund veta om de rätta svaren och möjligtvis även en ny möjlighet att svara på de frågor som han hade besvarat felaktigt.

I kapitel 6 presenteras Internet ur just denna inlärningsmiljö-synpunkt. Tyngdpunkten ligger i olika övningstyper som kan förverkligas på nätet.

5.4 Ett exempel på Internet-användning i språkundervisning

Under läsåret 1997-98 gjordes ett proseminariumarbete som hörde till den pedagogiska lärutbildningen vid Jyväskylä universitet om auskultanternas – blivande språklärarnas –

inställning till Internet (Niemi, Rimpioja & Rossi 1998). Undersökningen försökte ta reda på hurdana inställningar auskultanterna hade till Internet samt hur de använde Internet både på fritiden och i undervisningen. Antalet svar var femtio och svarsprocenten 61, vilket måste tas hänsyn till när resultaten betraktas (Niemi m.fl. 1998, 14).

Internet var främmande för bara en auskultant. De flesta uppgav att de använde både e-post – inklusive nyhets- och diskussionsgrupper – och WWW. Nästan hälften av svararna hade gått på någon kurs i databehandling men så gott som alla hade varit tvungna att själva studera mer. Bara auskultanterna i svenska hade fått sätta sig in i Internet på ämnesdidaktiska lektioner. Sådana lektioner saknades allmänt men det fanns dock även sådana som ansåg att Internet-användning kan och bör studeras bara på egen hand. Nästan alla var villiga att förbättra sina kunskaper om Internet. (Niemi m.fl. 1998, 15–16.)

Över hälften (52 %) av svararna uppgav att de använde Internet i planeringen av lektionerna antingen aktivt eller sporadiskt. Oftast var ändamålet att hämta extra information från Internet om lärobokens ämnen. Materialet användes för många syften. Många auskultanter tyckte att Internet-texter var bra för att förbättra egna kunskaper i ämnet. På lektionen var de lämpliga för att framkalla diskussion och för att få bakgrundsinformation och ordförråd. Väldigt ofta användes Internet-texter för att öva textförståelse. Auskultanterna hade hämtat från Internet bilder, faktatexter (som rapporter, kartor, tidningar, intervjuer), skönlitterära texter (dikter, sångtexter), språkligt material (ordböcker, fraser) och även underhållande material (anekdoter, gåtor, tecknade serier, spel och tester). Ämneskretsen var väldigt varierande. De mest omtyckta var helgdagar, matkultur, kändisar, kungliga familjer, press och musik. (Niemi m.fl. 1998, 16.)

Bara tio procent av svararna hade hållit lektion så att eleverna hade fått möjlighet att använda Internet. Det vanligaste arbetssättet var att eleverna letade efter svar på givna övningar. Vanligt var också att eleverna sökte material till sina egna föredrag och projekt. En grupp fick berätta på ett främmande språk om någon intressant WWW-sida som var skriven på detta främmande språk. En klass i sjätte årskurs hade fått göra en egen franskspråkig hemsida under

lärarens handledning. Även om bara några få auskultanter hade fått möjlighet att hålla Internet-lektioner, hade nästan alla färska idéer och oanvända planer i sitt förråd. Enligt idéerna kan Internet användas ytterligare i grupparbeten, brevväxling, som diskussionskanal och i differentiering av undervisningen. (Niemi m.fl. 1998, 17.)

Framtiden ser ganska ljus ut om denna undersökning kan litas på. Det är alltid den yngsta lärargenerationen som är mer erfaren och fördomsfri mot den nya tekniken, de yngre lärarna har en positiv och naturlig syn på datorer och Internet. Bland de äldre generationerna behövs nu en attitydförändring eftersom Internet erbjuder en så rik och mångsidig – och bland ungdomarna populär – språkinlärningsmiljö att det inte lönar sig att negligera den.

6 ÖVNINGAR PÅ INTERNET

6.1 Övningar aktiverar eleven

Språkundervisning, såsom också övrig undervisning i skolan, är på väg mot mer och mer elevcentrerad riktning. Eleven uppmuntras till aktivt och självständigt arbete och till att ta ansvar för sin verksamhet. Det enklaste sättet att aktivera elever är att ge dem mekaniska övningar där de härmar mönstret (t.ex. drillövningar). Mekaniska övningar har sin plats i språkinläringen men kan snart börja förefalla som uttråkade. Mer krävande är s.k. tillämpad aktivitet där eleven styrs att tillämpa regler till att producera nya uttryck. (Kohonen 1982, 42.)

När eleven strävar efter ett öppet system och till självständig kommunikation blir hans personliga insats allt viktigare. De lösningar som eleven själv upptäcker ökar självförtroendet och effektiverar inläringen. Därför måste läraren, så gott han kan, försöka minska antalet av mekaniska övningar och öka antalet mer kreativa övningar där eleven förutsätts behandla budskap på ett djupare sätt. När eleven satsar på övningen med alla sina språkkunskaper kan språket så småningom förvandlas till ett eget och personligt uttrycksmedel. (Kohonen 1982, 42.)

Eleverna kan lättast aktiveras med varierande övningar. De övningar som anknyter sig till det läromaterial som används i undervisningen måste vara mångsidiga, differentierade och de måste stöda elevcentrerade arbetssätt. De bör öva alla delområden i språkkunskaper, både muntlig och skriftlig produktion, text- och hörförståelse samt språkligt material med t.ex. uttal och grammatik. De situationer som övningarna försöker skapa och imitera bör likna naturliga språkanvändningssituationer. Mångsidiga övningar stöder elever på olika nivåer och med olika kunskaper, så att alla kan ha möjlighet att lära sig på sitt sätt. (Peruskoulun kielenopetuksen opas 1983, 51.)

6.2 Övningar för olika ändamål

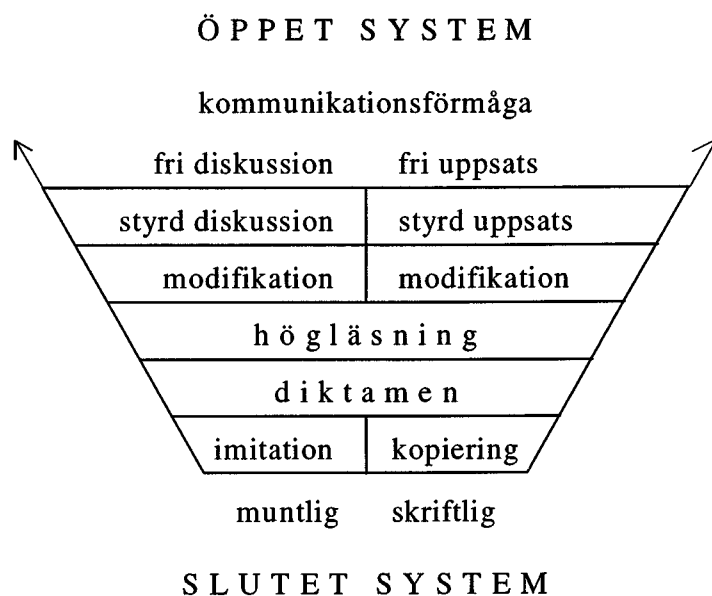
Man betonar olika saker vid olika skeden i språkundervisningen. I början är målet att klara av vissa kommunikationssituationer medan man senare lägger märke till även det sätt på vilket eleven förmedlar budskapet. Hela tiden är det oerhört viktigt att eleven vet vad han kan göra med språket. Om man splittrar den enhet som ett språk bildar är det möjligt att språkets funktion som ett kommunikationsmedel blir skummare. Om man kan hålla detta faktum i minnet är det möjligt att lära ut s.k. språkligt material skilt från kommunikationssituationen. (Peruskoulun kielenopetuksen opas 1983, 19.)

6.2.1 Att öva kommunikativa kunskaper

Produktion

I början står eleven vanligtvis på nollplanet utan någon som helst kunskap på språket. Leino (1981, 72) kallar detta för ett s.k. slutet system där elevens möjligheter att uttrycka sig på det främmande språket är nästan obefintliga. När ordförråd och språkliga strukturer så småningom blir mångsidigare ökas elevens yttrandefrihet och lärarens språkliga handledning minskar. Hur man bäst kan ordna elevens framåtskridande från ett slutet till ett öppet system –

alltså till större yttrandefrihet och kommunikationsförmåga – är ett stort problem i språkundervisning. Följande figur framställer sådana övningsformer som avspeglar gradvis övergång mot större yttrandefrihet. (Leino 1981, 72.)

Figur 1 Från ett slutet till ett öppet system (Leino 1981, 73).

I figuren står imitation, kopiering, diktamen och högläsning för sådana övningsformer där eleven inte har någon språklig frihet. Med hjälp av dessa övningsformer lär sig eleven språkets ljud- och rättskrivningssystem, att forma ljud-symbol-associationer samt att förändra tal till skrift och tvärtom. I nästa skede har eleven lite frihet: eleven modifierar redan bekant material antingen muntligt eller skriftligt. Styrda diskussioner och uppsatser ger eleven ännu mer frihet gällande ordförråd och strukturer. Övningarna begränsas dock i sådant språkmaterial som redan är bekant för eleven. I detta skede börjar skillnaderna mellan eleverna bli mer tydliga och ännu större blir de i fria diskussioner och uppsatser där yttrandefriheten inte är begränsad på något sätt. Detta representerar det s.k. öppna systemet där ens språkkunskaper – eller brist på dem – ställer inga hinder för kommunikationen. (Leino 1981, 73–78.)

Förståelse

När man producerar text eller tal själv kan man lätt begränsa produktionen till sådant språkmaterial som man bäst behärskar. Hör- och läsförståelse är sådana områden där man inte kontrollerar det språk som används. Detta är en orsak till att de står i central ställning i språkinläringen. De utgör även oftast utgångspunkten för språkinläringen. Genom igenkännandet, förståelsen och tillägnelsen kan man nå det skede där man själv kan använda språket aktivt, självständigt och personligt. Eleverna förutsätts förstå mer krävande språk än vad de kan producera. Detta gäller både muntlig och skriftlig framställning. Vidare är hör- och läsförståelsen ofta de viktigaste kunskaperna språkundervisningen kan erbjuda, de som man oftast kommer att ha mest nytta av.

Förutsättningen till att eleven lär sig att lyssna på och förstå ett nytt främmande språk ligger i att han först lär sig språkets ljud- och intonationsmönster, talrytm och andra allmänna drag. Förståelsen kan underlättas genom att upprepa det hörda och genom att hålla små pauser mellan satserna. Målet är att eleven lär sig att fortsätta att lyssna utan att stanna och tänka på främmande ord och deras betydelse och att eleven ska lära sig att skilja det väsentliga från det oväsentliga. Viktigt är också att eleven får många olika talmönster, så att han lär sig att förstå olika människors sätt att tala, olika dialekter och olika accenter. (Leino 1981, 81–82.)

Att förstå skrivet språk är på några sätt mer krävande än att förstå talat språk. Ordförrådet är större och många strukturella drag förekommer oftare i skriften, några t.o.m. *bara* i skriften. Textförståelseövningarna är mångsidiga: man har möjlighet att lära sig ord, grammatiska strukturer samt det som texten berättar om. Oftast har man lagt mest uppmärksamhet vid grammatiken och texterna har behandlats väldigt intensivt. Viktigare vore att lära eleverna att läsa texten på ett mer extensivt sätt, dvs. så att eleven förstår den information som texten innehåller och att han inte behöver tillägna sig alla smådetaljer som finns i texten. (Leino 1981, 83–85.)

6.2.2 Att öva språkligt material

I föregående kapitel har det poängterats att språkundervisningen bör utgå från språkets kommunikativa funktion. Det språkliga materialet, t.ex. olika grammatiska regler, har värde som medel på väg mot detta mål. För att kunna förena språkets komponenter till större enheter behöver eleven kunskap om språkets regler och strukturer. När man väljer ut det material som skall läras ut, måste man ta hänsyn till elevernas ålder och nivå samt materialets användbarhet i olika situationer. Material bör vara sådant att det kan tillämpas till många olika syften. (Peruskoulun kielenopetuksen opas 1983, 19.)

Uttal och rättskrivning

Uttalsövningar utgör en viktig del av främmandespråksundervisning genast i början. Eleven bör lära sig att uttala så att han blir förstådd. Att öva de ljud och ljudgrupper som inte förekommer i eller avviker från elevernas modersmål är speciellt viktigt. Läraren måste öva eleven att höra skillnader mellan modersmålet och det främmande språket i betoning, rytm och intonation. Uttal kan behändigt övas i samband med det övriga språkundervisningen då ljud lärs in i naturliga kontexter, men det kan övas också skilt från andra kontexter. Uttalsmönstren bör vara autentiska så att eleven lär sig att förstå olika uttal hos olika människor. (Peruskoulun kielenopetuksen opas 1983, 19–20.)

Skrivning stöder språkinläringen. Redan från början måste eleven få veta om de regelmässigheter och specialdrag som finns i språket samt inse sambandet mellan ljud och bokstäver. Speciell hänsyn måste fästas vid likheter och olikheter mellan modersmålet och det främmande språket. (Peruskoulun kielenopetuksen opas 1983, 22.)

Ordförråd

Att inpräglade ord är av stor betydelse för språkinläring, för om man använder fel ord i fel kontext kan det förstöra inte bara budskapet utan även hela kommunikationsatmosfären.

Målet i både grund- och gymnasieskolan är att eleven tillägnar sig språkets centrala ordförråd och kan använda det aktivt i kommunikationssituationer. En del av ordförrådet kan förbli passiv. Ord kan läras in både i och utanför kontext på varierande sätt: i kommunikationssituationer, genom associationer och genom att modifiera satser och situationer. Igen måste man fästa avseende vid skillnader och likheter mellan språken som kan antingen underlätta eller försvåra tillägnelsen av ord. Vidare bör eleverna få veta om de viktigaste principerna om att bilda ord och lära sig använda hjälpmedel såsom ordböcker och uppslagsverk. (Peruskoulun kielenopetuksen opas 1983, 20–21.)

Strukturer

När eleven övar strukturer måste han alltid veta var de kan användas och varför de lärs in, så att han inte övar dem bara mekaniskt utan något som helst innehåll. Strukturer bör förknippas med kommunikationssituationen. På det sättet kan de bli motiverade och meningsfulla. Att tillägna sig strukturer går nödvändigtvis inte lätt och snabbt och därför är det viktigt att ta hänsyn till elevens ålder och nivå, undervisningsmetoder och –tid, tillräcklig repetering och det faktum att regler är bara medel, inte något självändamål. Det bästa sättet att lära sig strukturer är att få träffa dem i naturliga kontexter, men ofta är det motiverat att träna dem också separat. Men även då måste man se till att de svar som krävs av eleven är naturliga och möjliga i verkliga situationer. (Peruskoulun kielenopetuksen opas 1983, 21–22.)

6.3 Möjligheternas Internet

Den som vill använda Internet som hjälp i språkstudier har en bred skala möjligheter framför sig. Den alltjämt utvecklande tekniken möjliggör många slags språkövningar, och ju bättre och nyare apparatutrustningen man har till sitt förfogande desto flera slags språkövningar är möjliga. Övningstyperna begränsas inte till skrivet språk utan den multimediala dimensionen gör det möjligt att använda även talat språk. Verktyg för språkinläring är också tack vare multimedia mångsidiga: förutom text och bild kan man använda t.ex. ljud och rörande bild.

Olika övningstyper som det går att förverkliga på nätet kan indelas på många sätt enligt olika principer. En av dem ligger i övningens korrigeringsprocess. Datorer kan inte uppmuntra och guida eleven så bra som en äkta lärare men de är förträffliga som mekanisk hjälp. On-line-övningar ger eleven omedelbar feedback. Förutsättningen för dator-kontrollering är att antalet svar på övningen måste vara begränsat till några få, och de måste vara färdigt programmerade i programmet. Uppsatser eller andra slags övningar som eleven måste svara på med egna ord kan inte korrigeras utan mänsklig hjälp. Om eleven däremot får syssla på nätet så att han vid behov får hjälp och feedback av läraren – eller någon med ifrågavarande språket som modersmål – flerdubblas olika övningsmöjligheter.

Man kan vidare skilja mellan de övningar som använder Internet bara genom att förekomma i det, och de som har sitt material eller åtminstone någon anknytning till det övriga nätet. Ett exempel på det föregående är en on-line-övning där eleven får öva t.ex. verbformer genom att översätta korta textbitar. Som ett exempel på det senare alternativet kan man nämna en övning där eleven måste leta efter svar på någon webbsida, eller kanske göra en referat av den.

Övningsformer kan indelas även på grund av den Internet-tjänst som de använder. Att öva språk genom e-post och nyhets- och diskussionsgrupper är tämligen begränsat medan gränsen för övningar på WWW är det svårt att dra.

E-post

E-post är ett utmärkt sätt att använda språk i naturliga kontexter. Många skolor har skaffat en vänskola i ett annat land, och eleverna i skolorna brevväxlar med varandra genom e-post. Detta kan inberäknas i övningar med handledaren även om man brukar inte korrigeras de fel som den andra gjort i brevet. Det räcker för feedback att brevvännen förstår en, skriver tillbaka och möjligen svarar på ställda frågor. E-post är säkert en av de bästa sätten att träna textproducering och textförståelse: den är naturlig, mångsidig och den har en verklig och viktig betydelse.

Nyhets- och diskussionsgrupper, IRC

Nyhets- och diskussionsgrupper på nätet är också utmärkta för textproducering och – förståelse. Man har möjlighet att ta del i diskussionen som behandlar sådana saker man är intresserad av. Om eleven t.ex. är intresserad av tv och filmer kan han följa med och ta del i debatt om dem. Det dominerande språket är engelska men antalet svenskspråkiga grupper är stort och håller på att växa. Detta, liksom e-posten, erbjuder möjligheter för att öva språk i äkta kontexter. Skillnaden till e-posten är att diskussionen inte förs mellan fyra utan kanske många gånger mellan flera ögon. Den största nackdelen är kanske det att man inte alltid får feedback av andra i samtalsgruppen.

IRC skiljer sig från diskussionsgrupper i att debatten i det sker i realtid. Man har inte så mycket tid för sig att hyfsa sina kommentarer utan är tvungen att reagera snabbt. Därför liknar detta en normal diskussion, men dock i skriftlig form.

World Wide Web

Den mångsidigaste övningsmiljön på Internet är säkert Webben. Multimedia, hypertextteknik samt vetskap om att texterna verkligen är äkta, autentiska och aktuella gör den mer intressant än vanliga skolböcker. Att kunna använda ljud, tal och musik är av stor betydelse i språkundervisning. WWW lockar eleverna att studera också med det stora urval som det har att erbjuda för språkinläring. Förutom textavsnitt kan man i Webben få tag i bl.a. ordböcker (t.o.m. slangordböcker), grammatiska hjälpedor, språkkurser, språkövningar och underhållande material i form av spel, lekar o.s.v. Ytterligare är Webben lockande på grund av den breda skalan av övningsformer: övningarna kan bestå av såväl mekaniska drillövningar som av mer krävande problemlösningar. (Brodow 1996, 55.)

Man kan i princip förverkliga i Webben allt det som kan förverkligas i skolböcker, och mycket mer. I det följande görs det ingen skillnad mellan on-line -övningar och de övningar som läraren måste kolla.

Vid producering av tal och skrift kan WWW närmast hjälpa till som en idékälla. Datorn kan inte kontrollera tal eller fria skrivningar, den kan kolla endast små textbitar vars rätta svar är färdigt programmerade. Den kan emellertid ge exempel på de riktiga formerna. Som en idékälla för olika slags produktion är WWW rentav framstående. Källmaterial kan finnas i nästan vilket som helst ämne.

Hör- och speciellt läsförståelse går det bra att övas. Man kan spela talbitar in på bandet så att eleven kan genom ett musklick få höra dem. Nyttigast är om det finns talbitar på olika språkvarianter, så att eleven inser hur mycket variation ett och samma språk kan innehålla. Läsförståelseövningar är säkert lättast att genomföra och troligen det mest använda sättet att utnyttja Internet i språkundervisning. Webben är full med texter av olika svårighetsgrader, det gäller bara att hitta de lämpligaste för elever på skilda plan.

Övningar i grammatik och ordförråd kan också påträffas i Webben. Man tränar dem nog automatiskt i samband med de ovanstående övningstyperna men de kan också övas separat från dem. Igen kan multimedia utnyttjas. WWW kan vara ett bra ställe för även andra – inte så traditionella – övningar. T.ex. kan grupparbeten, föredrag och problemlösningar med hjälp av nätet vara rätt så lärorika.

7 ÖVA SVENSKA PÅ NÄTET – ETT ÖVNINGSPAKET PÅ NÄTET

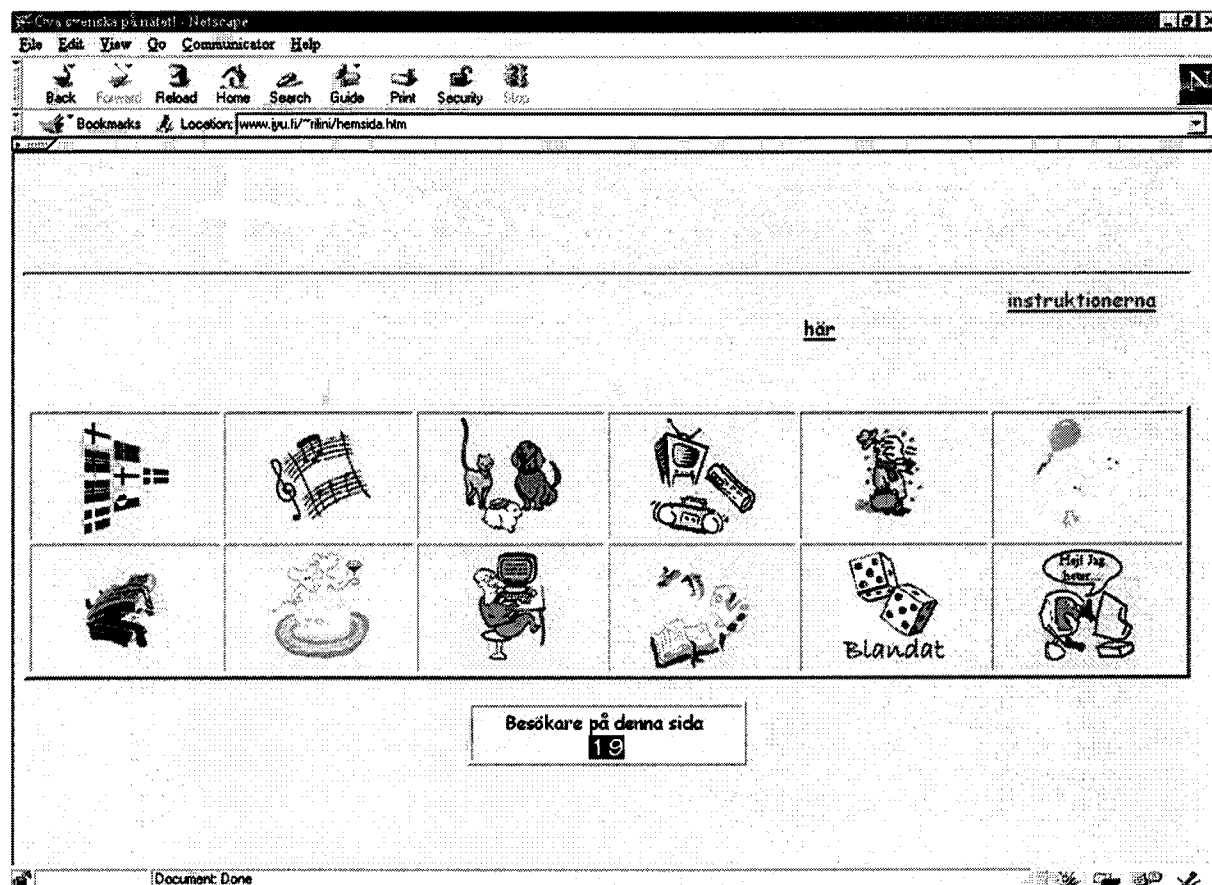
7.1 Utgångspunkter

Min avsikt är att med detta arbete visa hur det är möjligt att använda Internet som hjälp i språkstudier. Jag gjorde ett exempel på ett övningspaket som baserar sig på autentiska och äkta www-sidor som finns på Internet. Jag tog med olika slags www-sidor och försökte få med ett ganska brett urval av ämnen. Jag hade ett par principer som jag har försökt iakttaga: för det första får den webbsida som länkas till övningarna inte innehålla några grova och vulgära bilder eller texter och för det andra bör den vara en sådan som står kvar på Internet för så länge som möjligt. Sidornas varaktighet är det dock mycket svårt att förutse, därför är det möjligt att några länkar inte fungerar för mer än några veckor eller månader. Skälen till att jag tagit hänsyn till varaktigheten ligger i att detta paket troligen inte kommer att uppdateras såsom man med jämna mellanrum borde göra. Om jag får möjlighet att senare använda paketet, t.ex. i mitt blivande arbete, kommer jag troligen att uppdatera det. Då finns dock sidorna kanske på ett annat ställe.

Det är tekniskt möjligt att både övningarna och originaltexten står på samma www-sida. Detta sker genom att använda s.k. frames. Då står övningarna som jag gjort på vänstra spalten och den autentiska texten på högra spalten. Då är det lätt att surfa vidare på högra framen och övningarna kvarstår till vänster. Detta tillvägagångssätt är dock lite tvivelaktigt, upphovsrättsliga frågor på Internet är ganska otydliga. Därför valde jag ett lite krångligare sätt i paketet: varje länkad sida – t.ex. Sveriges Radios www-sida – öppnas nu i ett eget fönster och mina övningar i sitt eget. Jag kommer senare att berätta lite mer om hur paketet fungerar i praktiken.

7.2 Att använda paketet

Övningspaketets start finns i URL-adressen *http://www.jyu.fi/~rilini/hemsida.htm*, eller på CD-ROM -skivan med namnet *hemsida.htm* (File -> Open Page -> Choose File -> *hemsida.htm*). Sidan ser så här ut:

Figur 2 *Öva svenska på nätet* – hemsidan.

Instruktionerna

Efter logotypen kommer text där studeranden ombes att bekanta sig med instruktionerna noggrant. Instruktionssidan börjar med en kort presentation av paketet. Jag har förklarat att övningarna som jag har gjort baserar sig på äkta www-sidor som redan finns på nätet. Det berättas också lite om hurdana övningar paketet innehåller och att det först och främst är avsett för finska gymnasieelever, men även andra får gärna använda det.

Sedan får studeranden lite ”bruksanvisningar”, dvs. information om hur paketet används i praktiken. Användaren förutsättes ha baskunskaper i Internet-användningen, så här ges bara den information som behövs för att kunna använda just detta speciella paket. Först berättas det om de huvudprinciperna enligt vilka studeranden kan gå vidare i paketet. Den www-sida som står till grund för övningarna kan öppnas i ett eget fönster genom att trycka på *Till texten* –knappen. Efter att fönstret har öppnats kan studeranden utforma fönstret så att det täcker bilderna till höger. Då kan man samtidigt se både övningarna och www-sidorna.

Även andra bilder förklaras på informationssidan. På varje övningssida finns det en bild som fungerar som en länk till ett svensk-finskt lexikon på nätet. Studeranden får – och hon t.o.m. bes – att bekanta sig med det och använda det vid knepiga fall. På varje sida i paketet finns det också en länkbild till början, alltså till hemsidan. Sedan finns det också två fler bilder som kräver förklaringar. Några av övningarna måste man göra parvis eller i en större grupp. Dessa övningar har markerats med utmärkande bilder. Till sist berättas det att studeranden inte behöver göra övningarna i någon viss ordning utan hon får själv gå vidare i den takt som bäst passar henne.

Ris och ros

På hemsidan finns det en länk till en *ris och ros* –sida där man kan ge mig ris eller ros om och utvecklingsidéer för paketet. Man kan skriva i en tom svarslåda och sedan skicka texten till mig via e-post.

Ämnesområdena

I paketet finns det tolv olika ämnesområden av vilka studeranden får välja det mest intressanta. Varje ämnesområde innehåller minst fyra olika övningsenheter, dvs. det finns minst fyra olika www-ställen som jag har gjort övningar av. Följande tabell framställer ämnesområdena, de www-sidor som är länkade till övningspaketet och de övningar som baseras på sidorna.

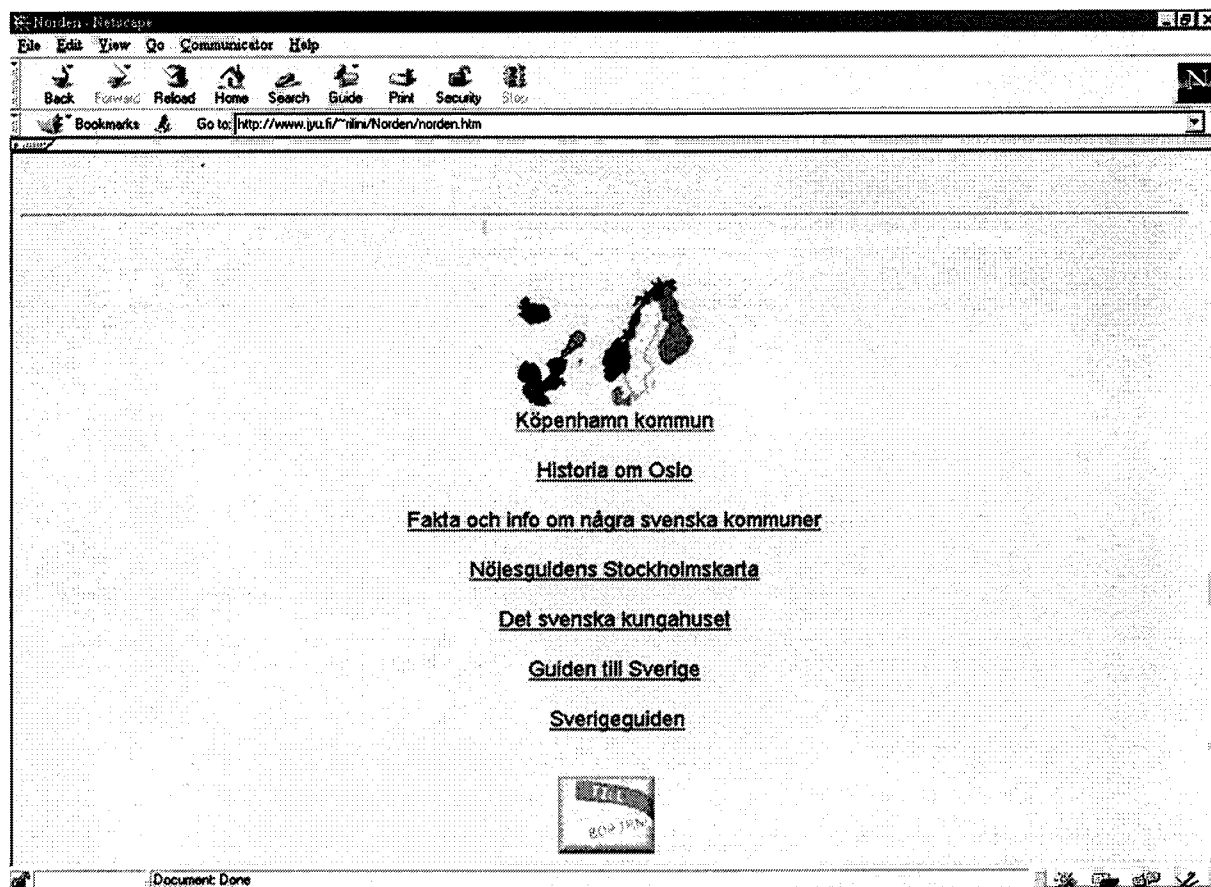
Tabell 4 Övningspaketets ämnen, de länkade www-sidorna och övningarna på sidan

ÄMNESOMRÅDET	WWW-SIDORNA	ÖVNINGARNA NR
NORDEN OCH SVERIGE	Köpenhamn kommun	1-2
	Historia om Oslo	3-4
	Fakta och info om några svenska kommuner	5
	Nöjesguidens Stockholmskarta	6-7
	Det svenska kungahuset	8-11
	Guiden till Sverige	12
	Sverigeguiden	13
MUSIK	Lisa Ekdahl	14-15
	Kent	16-17
	Nordman	18-19
	Svenska musikfestivaler	20-21
DJUR OCH NATUR	Svenska Naturskyddsföreningen	22
	Greenpeace Norden	23-24
	Djurguiden	25-26
	Allt Om Hundar	27-28
	Spinn-kattidning	29-31
MASSMEDIER	Sveriges Television	32-35
	Sveriges Radio	36-38
	Dagens Nyheter	39-41
	Aftonbladet	42-44
	En samling olika tidningar och magasin	45
HUMOR OCH NÖJE	Skratt-Net	46-50
	FunPlanet – spel, tävlingar, priser	51-57
	John Houdi – MagiComedy	58-61
	Tävlingar på Internet	62
	Roliga datahistorier	63-64
	Yatzy – det klassiska tärningsspelet	65
	Sagor på Internet	66
HELGER OCH HÖGTIDER	Midsommaren	67-68
	Påskan	69
	Julen	70-73
	Bröllopsguiden	74-76

RESOR	Reseguiden	77-78
	Stockholm turistinformation	79-80
	Resfeber	81
	Några tips för resenären	82-86
MAT OCH DRYCK	Café Guiden	87-88
	Frukt och grönt främjandet	89-91
	Gourmet på nätet	92-95
	Bon Appétit	96-97
STUDIER	Utbildningsordlista	98-99
	IT-Campus	100-101
	Automatiska Studiekatalogen	102
	Platsbanken	103
KONST OCH LITTERATUR	Dramaten	104-106
	Anders Jacobssons och Sören Olssons hemsida	107-111
	Pippi Långstrump	112
	Carl Larsson	113-115
	Svenska muséer	116
BLANDAT	Runor	117-118
	Vikingar	119
	Det stora sånglexikonet	120-121
	Vädertjänsten	122-124
	Skicka vykort till dina vänner!	125
	Hitta dina egna favoritställen på nätet!	126
	Några svenska kändisar	127-132
	Sex råd för att tala inför publik	133-134
	Hitta en poet inom dig!	135
CHAT	Aftonbladets klassiska chat	136
	Aftonbladets snabba chat	137-138
	Passagen Chat	139-141
	Sveriges Radios chat-sida	142

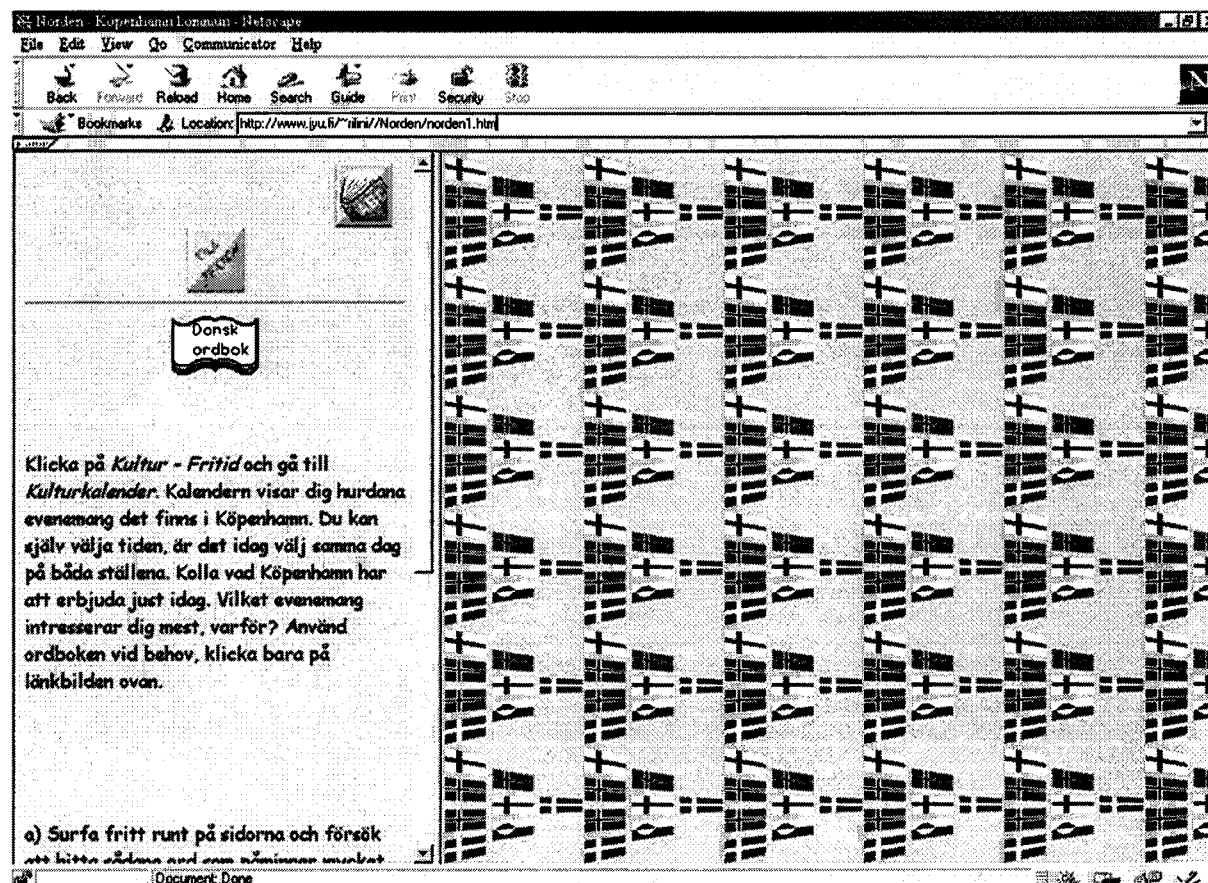
Ett exempel på hur paketet fungerar

Här visar jag ett exempel på hur paketet fungerar i praktiken. Man väljer alltså på hemsidan t.ex. ämnet *Norden och Sverige* som står först. Då dyker upp denna sida:

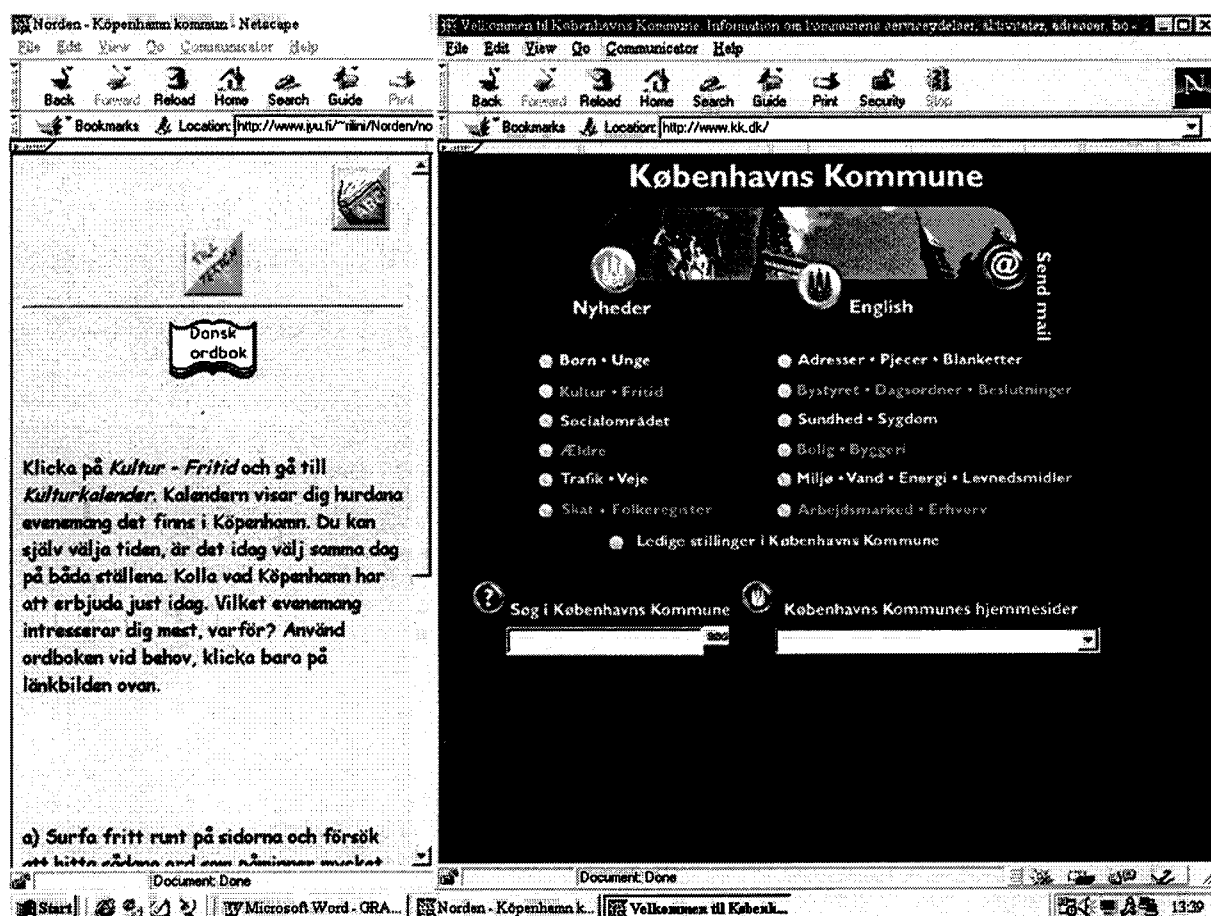
Figur 3 *Öva svenska på nätet* – Norden och Sverige.

Om man här väljer det första alternativet, dvs. sidan och övningarna om Köpenhamn kommun, klickar man bara på den texten och då får man en sådan sida:

Figur 4a Öva svenska på nätet – Norden och Sverige – Köpenhamn kommun.

Till vänster kan man se först logotypen och genast efter den länkbilden till ordboken. Om man klickar på bilden öppnas ordboken i ett eget fönster. På denna övningssida kan man se också en exceptionell länkbild, nämligen länkbilden till en dansk-norsk-svensk ordbok som finns på nätet. Denna kan studeranden behöva i dessa övningar eftersom webbsidorna är på danska. Ovanför ordboksbilden ligger bilden *Till texten* som finns på varje övningssida. När man klickar på denna bild öppnas originaltexten – i detta fall Köpenhamn kommuns webbsida – i sitt eget fönster. Detta fönster kan sedan utformas så att det ligger till höger över bilderna:

Figur 4b Öva svenska på nätet – Norden och Sverige – Köpenhamn kommun
(URL: <http://www.kk.dk/>).

Nu står alltså övningarna till vänster och de sidor som övningarna är gjorda av står till höger. På bilden kan man nu se bara den första övningen och början av den andra, men man kan se resten genom att rulla ner balken i mitten av datorskärmen.

7.3 Övningstyperna

Det finns sammanlagt 142 övningar i paketet. Övningarna är mycket varierande: det finns övningar från "vanliga" text- och hörförståelser till e-post-användning och olika slags tester. I detta kapitel kommer jag att kort presentera övningstyperna och ge några exempel på dem. Jag kommer inte att ta upp alla övningarna utan bara en liten del för att visa principerna

bakom övningarna. Övningarna finns på Internet och på CD-ROM -skivan och jag rekommenderar att man bekantar sig med dem för att få en helhetsuppfattning av paketet.

Största delen av övningarna baserar sig på textförståelse eftersom största delen av Internets webbsidor är ju i form av text. Övningarna är i de flesta fallen sådana blandningar som utvecklar språkets olika delområden. Dessa övningar tycker jag är de mest effektiva eftersom man då måste koncentrera sig på språkanvändning mer holistiskt. De övningar som först och främst utvecklar bara ett delområde utgör en minoritet.

I det följande kommer jag först att presentera de övningstyper som utvecklar ett speciellt delområde och som först och främst representerar det. Samma övning kan alltså förekomma i flera kategorier. Efter övningstypen ges inom parentes ett exempel på en övning som representerar denna typ.

7.3.1 Övningar som utvecklar kommunikativa kunskaper

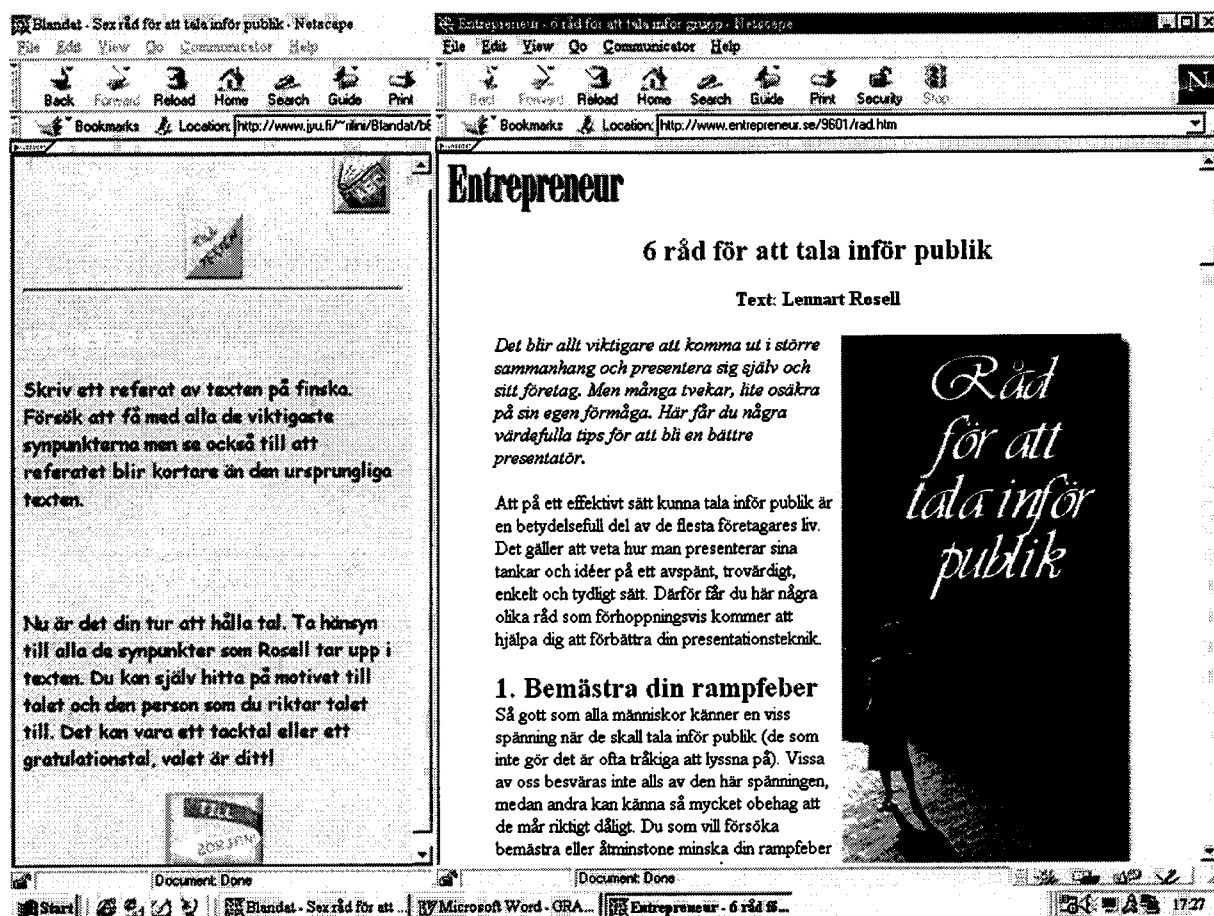
Produktion

I paketet finns ett ganska stort urval av övningar som utvecklar både skriftlig och muntlig produktion. Att producera text kan man öva i form av referat (133), uppsatser (35), korta berättelser (78), ”bruksanvisningar” (26), dikter (135), intervjuer (96), insändare (42), reklamer (45), en pjäs (71), affischer (118), presentationer (111), genom att planera en webbsida (121) eller att skicka ett elektroniskt vykort (125). Man kan också själv göra övningar – t.ex. frågesporter (16) och hör- (38) och textförståelser (67) – av webbsidor. Textproduktion kan man även öva med e-post (55) och på chat-ställen (136–142).

The screenshot shows a Netscape browser window displaying the website 'PASSAGEN CAFÉ'. The browser's address bar shows the URL 'http://www.passagen.se/cafe/kort/'. The page layout includes a top navigation bar with links like 'Back', 'Forward', 'Reload', 'Home', 'Search', 'Guide', 'Print', 'Security', and 'Stop'. Below this, there's a main content area with a large heading 'PASSAGEN CAFÉ' and a sub-heading 'vykort'. The text in the main area reads: 'Välkommen till Passagens vykortsserver! Här kan du välja bland över 1000 olika vykortsmotiv. Vykorten kommer fram på ett par sekunder, och det är alldeles gratis att skicka dem! Har du fått ett vykort? RITA ETT EGET VYKORT!'. To the right of this text, there are several small images and text snippets, including 'Gästkonstnär Simon Wildund är denna veckas gästkonstnär.', 'Alla gästkonstnärer', 'Aktuellt: Sommar - blommor och grönt, semester och sköna dagar!', 'Midsommar är så himla underbart!', 'Picknick på en filt i det gröna!', 'Ekorar - supergulliga! Åra & Ledgen. Om du känner dig ilskan eller nere...', and 'Bildhusets julbilder...'. Below these are icons for 'Hörskovel', 'Filmscenerier', 'Biotoppen', and 'Musikscenerier'. At the bottom of the page, there are more categories like 'Bildhuset', 'Tella Piccolo', 'EMI Beattie Beve', 'Shockwavekort', 'Kärlek', 'Krva på dig', 'Fest & Party', 'Grattis', 'Mat & Fika', 'Kompis', and 'Godnatt & Godmorgen'. The browser's status bar at the bottom shows 'Document Done' and the URL 'http://www.passagen.se/cafe/kort/piccolo.html'. The taskbar at the very bottom shows 'Start', 'Microsoft Word - GRA...', 'Blandat - Skicka vykort...', and 'Passagen Vykort - Net...'.

Figur 5 Blandat – Skicka vykort till dina vänner! (URL: <http://www.passagen.se/cafe/kort/>).

Följande övningstyper utvecklar muntlig produktion: att hålla tal (5), bedömning av tal (5), att ge instruktioner (6), olika slags samtal och dialoger (15), debatter (30), paneldebatter (72), referat (39), intervjuer (107), att berätta en vits (64), att förklara ord (jfr Alias-spelet) (95) och att läsa en pjäs (132).

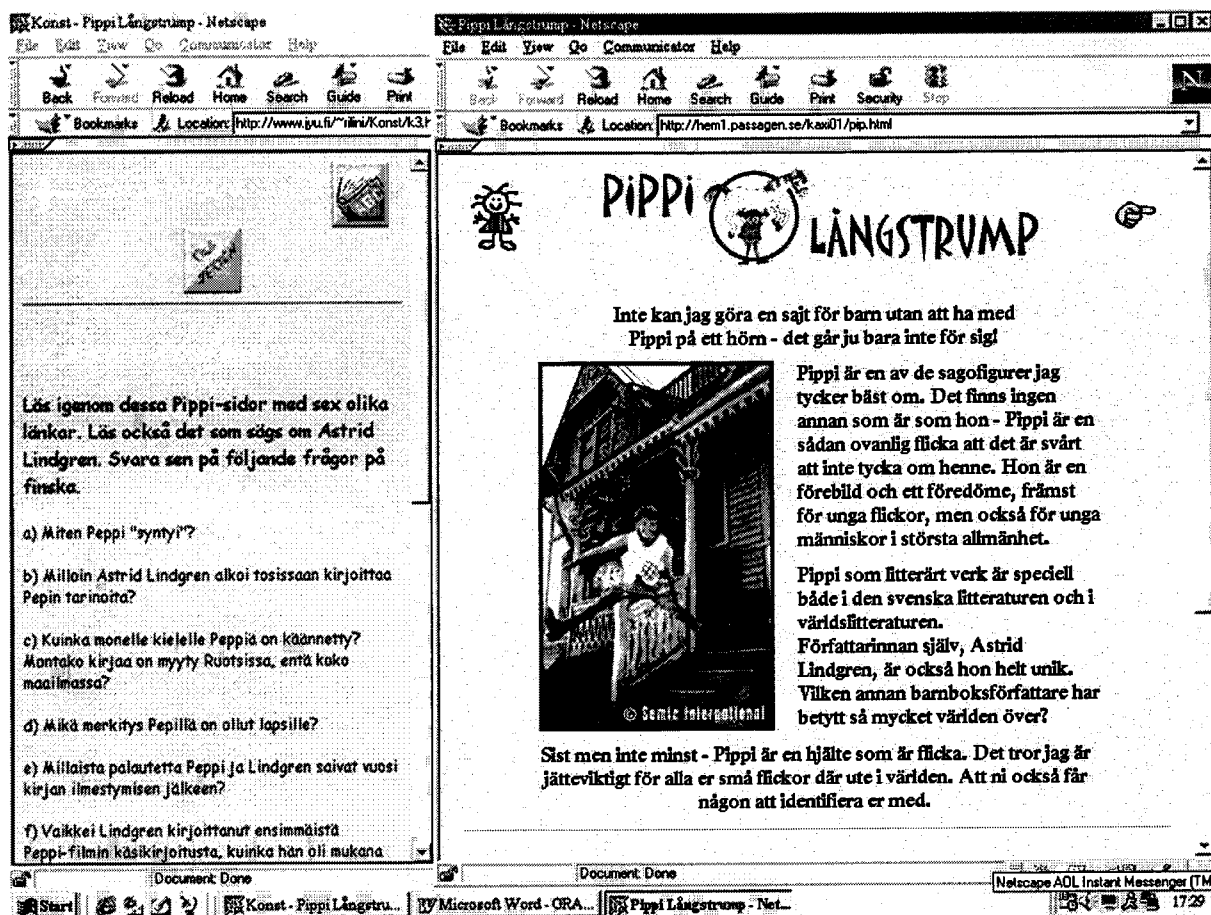

Figur 6 Blandat – Sex råd för att tala inför publik
(URL: <http://www.entrepreneur.se/9601/rad.htm>).

Förståelse

Nästan alla övningarna i paketet övar textförståelse, basen av övningen finns nästan varje gång i texten på webbsidan. Då är textförståelsen bara ett steg i övningen. Men det finns ett antal övningar som bara koncentrerar sig på innehållet i texten. Det finns även en övningssida vars källmaterial är på danska och en vars källmaterial är på norska. Då har studeranden tillgång till en dansk-norsk-svensk –ordbok. Textförståelsen kontrolleras med hjälp av bl.a. frågor om innehållet både på svenska (76) och finska (112), både skriftliga (24) och muntliga (63) översättningar till finska, referat (19, 101), presentationer (127), genom att själv göra

övningar (16, 67) eller frågor om innehållet (114), genom att rita tabeller (87) och med frågesporter (54).

Figur 7 Konst och litteratur – Pippi Långstrump

(URL: <http://hem1.passagen.se/kaxi01/pip.html>).

Hörförståelseövningar finns det också – tack vare multimedia. Man kan lyssna på band på Internet, det finns övningar av t.ex. sångtexter (14), skämtsamtal (37), stand up –komik (61), sagor som svenska barn har skrivit (66) och Palmes tal (131). De kontrolleras närmast med frågor om innehållet. I övning 38 får studeranden själv göra en hörförståelseövning om någon sketch. Ytterligare kan man öva hörförståelse genom bl.a. dialoger och debatter som är en väsentlig del av flera övningar.

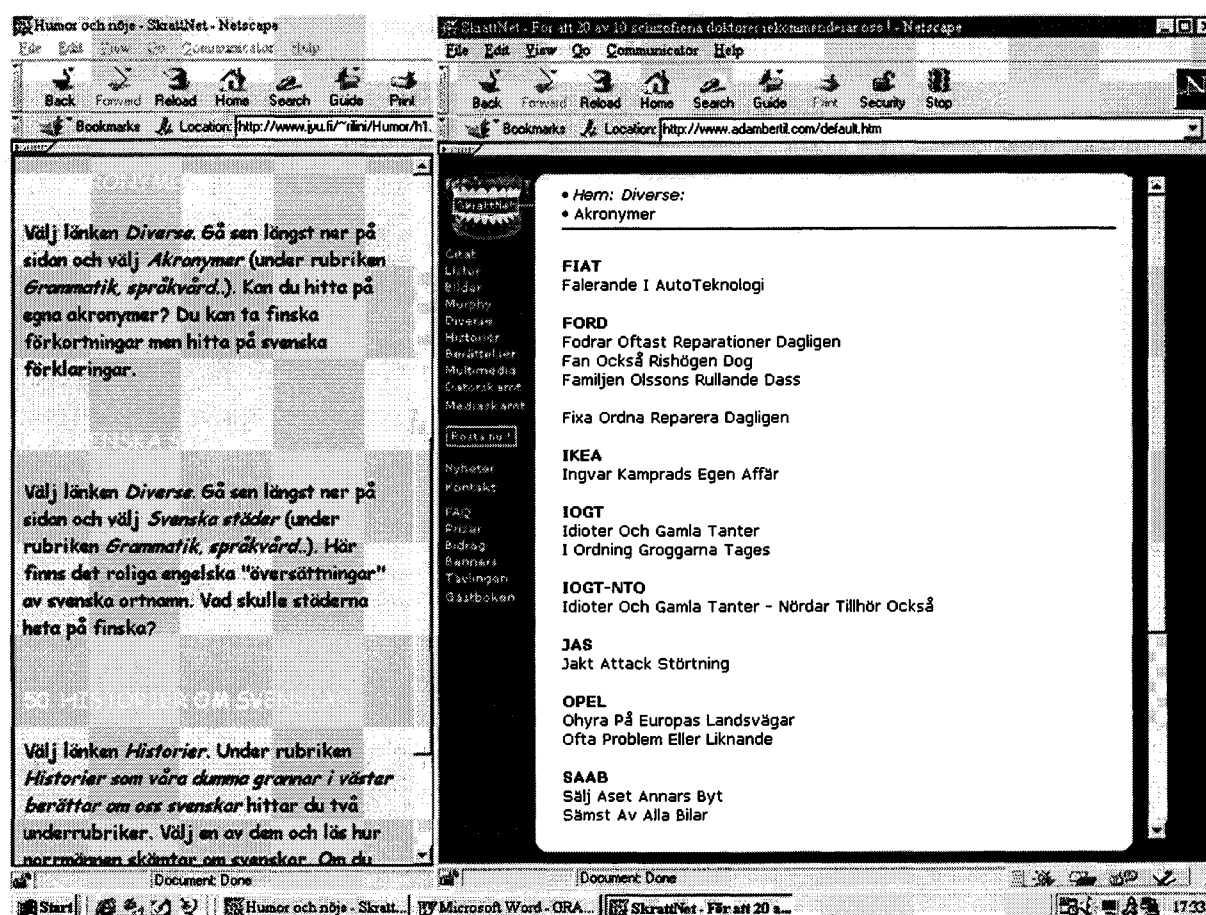
7.3.2 Övningar om språkligt material

Paketets övningar är mestadels sådana som utvecklar kommunikativa kunskaper. Det är lätt att förstå när man tänker på Internets innehåll: viktigast är att man förstår innehållet och utnyttjar det på något vis. Att behärska grammatik och att ha ett stort ordförråd är förstås oerhört viktigt. Jag tycker ändå att Internet är bäst i att öva språkets kommunikativa delområden och det är där paketets tyngdpunkt ligger. Det finns dock några övningar som koncentrerar sig på ord och strukturer. Man lär sig nya ord i övningar nr 17, 23, 25, 76a, 88, 90, 93, 94, 98, 99, 113 och 124. Några svenska idiom kan man lära sig i övning nr 83. Följande övningar övar olika grammatiska saker eller strukturer: 22 och 81 (imperativ), 68 (particip), 115 (adjektiv), 129 (tidsuttryck) samt 18, 105 och 130 (blandningar av olika strukturer och ord). Också olika slags översättningar utvecklar säkert språklig förmåga.

Figur 8 Resor – Resfeber (URL: <http://www.resfeber.com/>).

7.3.3 Problemlösningar och interaktiva övningar

Det finns en mängd av sådana övningar som innehåller flera av de ovan presenterade typerna. De övningar som jag har presenterat tidigare kan också vara s.k. blandningar men de är i alla fall ganska tydliga exempel på de "traditionella" övningstyperna. Internet är ändå ett utmärkt ställe för nyare sätt att öva språk. Paketet innehåller några interaktiva övningar och problemlösningsövningar. Interaktiva övningar finns redan på nätet, och paketet har länkar till dem. Sådana är t.ex. frågebingo (51), frågesporter (54) och olika slags tester (56–57, 89). I dessa övningar behöver man mer än bara språkkunskaper. Ett exempel på problemlösningsövningen är akronymövningen (48) där studeranden får använda sin fantasi och språkförmåga på ett friare sätt. Ett annat exempel är övning nr 126 som lär en att använda en sökröbot som finns på nätet. Dessa övningstyper visar tydligt att språk bara är ett medel.

Figur 9 Humor och nöje – Skrattnet (URL: <http://www.adambertil.com/default.htm>).

Blandat - Dina favoritställen på nätet

Välj länken **Sökeyntax...** Läs igenom texten och svara på frågorna.

- Om du vill hitta sidor som berättar både om "jultomten" och om "julmar", vad ska du skriva på sökraden?
- Hur hittar du de sidor där det står text *kommunerna i Sverige*?
- Hur får du veta hur många sidor har en länk till detta övningspaket?
- Vad ska du göra om du vill hitta bilder på jultomten på nätet?

Kom sen tillbaka till utgångssidan. Så och kolla några av de färdiga ämneskatalogerna. Hittar du någonting intressant där? Om inte, så får du själv pröva vad du kan hitta på nätet med hjälp av roboten.

OBS! Skriv ner de bästa adresserna! Ni kan kanske tillsammans göra upp en lista på bästa **www-sajter!**

EVREKA Senaste IT-nyheterna från Svenska CNN och IDG
CNN.passagen.se

Sök på

powered by: Enkel sökning | [Avancerad sökning](#) | [Hjälp](#)

[Anpassa Evreka](#) - Få nyheter, ändra sökinställningar m.m.

Övriga sökfunktioner

- [Sök i Gula Sidorna](#)
- [Sök & köp domännamn](#)
- Sponsor**
- [Köp datorer & tillbehör](#)
- [Cyberian Outpost](#)
- Anmäl sidor till Ämneskatalogen**
- Ressugen?**
- [se Evrekas länktips >>](#)
- Passagen**
- [IT, Ekonomi, Väder...](#)

Ämneskatalog | Personkatalog

- Datorer och Internet**
- [Sök, Chat, Webbmaster...](#)
- Företag**
- [Köper, Får, Dator...](#)
- Hälsa och samliv**
- [Medicin, Kosttillskott...](#)
- Hobby**
- [Bilder, Bilder, MC, Söj...](#)
- Kultur och nöje**
- [Litteratur, Musik, Film...](#)
- Nyheter och media**
- [TV, Tidningar, Radio...](#)
- Natur och teknologi**

- Näringsliv**
- [Jobb, Ekonomi, Partistämmande...](#)
- Referensverk**
- [Bibliotek, Ordböcker, Känor...](#)
- Resor och turism**
- [Europa, Läst...](#)
- Religion och filosofi**
- [Kristendom, Nytt Åg...](#)
- Samhälle och politik**
- [Kommuner, Partier, Val...](#)
- Sport och friluftshv**
- [Fotboll, Ishockey, Jakt och fisk...](#)
- Utbildning och forskning**

Document Done

Start | Blandat - Dina favoritställen... | Microsoft Word - GRA... | Evreka - Netscape | 17:35

Figur 10 Blandat – Hitta dina egna favoritställen på nätet! (URL: <http://www.evreka.com/>).

8 SAMMANFATTNING

Skolans viktigaste uppgift är att uppfostra sina elever till medborgare som klarar sig i det nutida samhället och också i framtidens samhälle. Därför är det viktigt att skolan inte negligerar de krav och möjligheter som informationssamhället har att erbjuda. Eleverna måste förses med kunskaper i informationshantering: man måste förstå att information inte är detsamma som kunskap. Informationen måste bearbetas, analyseras, sällas och integreras så att den kan bli en del av ens egen kunskap. Den kritiska inställningen är en väldigt viktig faktor i informationshanteringen. Informationssamhället förutsätter att man är självständig och att man i sista hand är ansvarig för sig själv och sin verksamhet.

Undervisningen i skolan måste utgå från elevernas behov och intressen. Ett sätt att komma nära eleven är att ta med den nutida teknologin i undervisningen. Antalet datorer har ökat under de senaste åren men det krävs vidare åtgärder för att skolan skall även i fortsättningen hålla sin allmänbildande ställning i samhället.

Språkundervisningen går hela tiden mot en mer kommunikativ riktning. Grammatiken och språkets olika regler utgör inte längre det väsentligaste innehållet i språkundervisningen utan språket ses som ett medel i kommunikationen mellan människorna. Att behärska bara grammatik och en stor mängd av ord räcker inte utan man måste också veta var och när man kan använda dem, den s.k. pragmatiska kompetensen har blivit allt viktigare. I denna uppgift kan Internet vara till stor nytta. Internet består ju av äkta, autentisk och t.o.m. aktuell information som har en riktig anknytning till det verkliga livet. Skolböckernas stora nackdel jämfört med Internet är att de föråldras snabbt och texterna i dem är oftast påhittade. Internet kan vara till nytta också när det kommer till motivation och individualisering av undervisningen.

Jag hade för avsikt att göra ett övningspaket på Internet som fritt kan användas av alla som vill studera svenska via nätet. Jag samlade www-adresser på sammanlagt 68 olika ställen, surfade runt i dem, läste och undersökte dem och försökte sedan skapa sådana övningar som

utvecklar olika delområden i språkkunskapen. Jag hade med olika slags texter – från privatpersonernas hemsidor till t.ex. Sveriges Televisions hemsidor. Men det var inte bara texter som jag utnyttjade i övningarna utan källmaterial finns även i form av bilder, kartor och ljudband. Beklagligt nog fann jag inte några lämpliga videoklipp för paketet. Jag har inte presenterat övningarna närmare i detta arbete utan jag har tagit med några exempel på olika slags övningar. Jag tycker att övningspaketet blev ganska mångsidigt, jag var t.o.m. själv förvånad över hur många möjligheter Internet egentligen erbjuder. Övningarna baserar sig av lättförstådda skäl mest på textförståelse men största delen av övningarna utvecklar också andra språkkunskaper. Och förutom den språkliga kompetensen påverkas också den pragmatiska kompetensen positivt. Jag tror att paketet får en att inse språkets betydelse som ett verktyg, inte som ett självändamål. Detta, tycker jag, är en av de viktigaste målen i språkundervisningen.

Jag har själv fått en stor mängd av nyttig information på Internet och först och främst har jag blivit allt mer övertygad om att Internet är ett förträffligt ställe både för språkstudier och språklärare. Jag hoppas och tror att även andra får nytta av detta arbete. Mig har det åtminstone inspirerat att använda Internet i fortsättningen också i mitt blivande lärararbete.

LITTERATUR

Auer, Antti; Paananen, Juha; Ruuska, Osmo; Sirola, Henri; Veistola, Pekka & Voima, Olli 1997. *Internet i skolan*. Utbildningsstyrelsen. Teknolit Oy, Jyväskylä.

Brodow, Ulla 1996. *Språk och IT*. Idématerial 3. Uppsala universitet, Fortbildningsavdelningen, Uppsala.

Dahlbom, Bo 1995. *Vart går den elektroniska motorvägen?* I Seminarierapport 1995:2, Reväst, Styrelsen för regional forskning i Västsverige. Göteborg.

URL: http://www.informatik.gu.se/~dahlbom/work_papers/revast-artikel_9510_14_pt.html

Ekhholm, Kai, Haasio, Ari & Heinisuo, Rami 1995. *Kansalaisen uudet tietoympäristöt. Tiedon valtatie... ja kinttupolut*. Suomen ATK-kustannus, Jyväskylä.

Hintikka, Kari A. 1998. *Puheenvuorojen kirjasto. Keskustelua suomalaisesta tietoyhteiskunnasta*. SITRA 163, Helsingfors.

URL: <http://www.sitra.fi/tietoyhteiskunta/suomi/st2f.htm> (Sitra – tietoyhteiskuntastrategian uudistaminen – Raportointi)

Kohonen, Viljo 1982. *Vieraiden kielten kommunikatiivisen opetuksen peruskysymyksiä*. I: Karlsson, Fred (red.). *Suomi vieraana kielenä*, 36—61. WSOY, Juva.

Krol, Ed 1995. *Suuri INTERNET-kirja*. Pagina AB, Vanda.

Kunskapsstrategi för utbildning och forskning 1995. Undervisningsministeriet, Helsingfors.

Finns också i URL: <http://www.minedu.fi/kunskapsstrategi.html>

Leino, Anna-Liisa 1981. *Kielididaktiikka*. Andra upplagan. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsingfors.

Levomäki, Irma 1998. *Arvojen moninaisuus tietoyhteiskunnassa*. SITRA 178, Helsingfors.

URL: <http://www.sitra.fi/tietoyhteiskunta/suomi/st2f.htm> (Sitra – tietoyhteiskuntastrategian uudistaminen – Raportointi)

Lilius, Reijo 1997. *Suomi tietoyhteiskunnaksi – kansallisten linjausten arviointi*. SITRA 159, Helsingfors.

URL: <http://www.sitra.fi/tietoyhteiskunta/suomi/st2f.htm> (Sitra – tietoyhteiskuntastrategian uudistaminen – Raportointi)

Linnarud, Moira 1993. *Språkforskning för språklärare*. Studentlitteratur, Lund.

Niemi, Riikkaliisa; Rimpioja, Katja & Rossi, Suvi 1998. *Ope netissä – opi netistä! Internet vieraan kielen opettajan työvälineenä*. Kasvatustieteen proseminaari. Jyväskylän yliopisto.

Olkkonen, Ilkka 1990. *Motivaatio ja oppiminen*. I Hietala, Johanna (red.): Tietokoneen koulukäyttö – kokeilevien opettajien ajatuksia ja kokemuksia. Kouluhallituksen julkaisuja no 25, VAPK-kustannus, Helsingfors, 6–8.

Peruskoulun kielenopetuksen opas 1983. Koulutus- ja täydennysosa. Vieraat kielet. Kouluhallitus, Helsingfors.

Regeringens skrivelse 1997/98:176. *Lärandets verktyg – nationellt program för IT i skolan*, Stockholm.

URL: http://www.itis.gov.se/publikationer/skr9798_176.pdf

Saleva, Maija 1994. *Vieras kieli oppiaineena*. I Pohjala, Kalevi (red.): Näkökohtia kielenopetukseen. Suuntana oppimiskeskus, 19. Opetushallitus, Helsingfors, 8–16.

Skolans datorer 1997 – en kvantitativ bild. Skolverkets rapport nr 147, Stockholm.

URL: <http://www.skolverket.se/pdf/98-355.pdf>

SkolIT – Idéer om IT-användningen i skolan. Ungdomens IT-råd.

URL: <http://www.ungit.se/publika/rap/skolit.htm>

Tarkoma, Jarno 1997. *OpeNet. Internet-opas opettajille.* Taloustieto Oy, Helsingfors.

Verkottamisohjelma 1998. Tilastotietoja koulujen tietoliikenneverkoista ja laitemääristä. Utbildningsstyrelsen.

URL: http://www.edu.fi/projektit/tietosuomi/ver_ohj.html

Viberg, Åke 1989. *Vägen till ett nytt språk 1. Andraspråksinlärning i ett utvecklingsperspektiv.* Natur och kultur, Stockholm.